

ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ
ΕΔΩΞΕ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΝΕΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΩΣ
ΠΙΕΡΙΑΣ "Ο ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ",
ΕΠΑΙΝΕΣΑΙ

ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ "ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"
Ν. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ Ν. ΠΙΕΡΙΑΣ

Δ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ Αρ. Φύλλου 111 (Μάρτιος - Απρίλιος) 2015

Υψηλάντεια 2015

«Αφιερωμένα στα Ταφικά Έθιμα στην Αρχαία Ελλάδα και στον Όφι του Πόντου»

Απονομή του βραβείου Αλέξανδρος Υψηλάντης
στον κ. Γεώργιο Σούρλα πρώην Υπουργό και Αντιπρόεδρο της Ελληνικής Βουλής.

Τα μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου σε αναμνηστική φωτογραφία με τον κ. Γεώργιο Σούρλα τον Σεβαστό Πατέρα Δημήτριο τον κ. Ιωάννη Μεγαλόπουλο και την κ. Ελένη Μεγαλοπούλου

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

του ΗΛΙΑ ΣΠΑΝΟΥ

Στην άκρη του Αιγαίου, στην άκρη της Μακεδονίας, ένας τόπος βραχώδης χωρίς φιλόξενα λιμάνια, με πυκνή άγρια βλάστηση, εχθρικός στην ανθρώπινη φύση κατάκλειστος από ανήσυχα, αφρισμένα νερά, αποκομμένος από την υπόλοιπη στεριά, αποκομμένος από τη φθαρτή καθημερινότητα και τα εγκόσμια.

Στην άκρη της ιστορίας – ιστορία αυτός ο ίδιος ένας τόπος να ταξιδεύει στους αιώνες σαν κιβωτός. Ν' αγναντεύει άφθαρτος τις θνησιγενείς αναγεννήσεις, τις κατωμένες επαναστάσεις των καιρών.

Συνέχεια στη σελ. 6

ΤΑ ΤΑΦΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΌΦΙ

της Ελένης Μεγαλοπούλου

Αττικός Ερυθρόμορφος κρατήρας.
Εικονίζεται μεταφορά νεκρού πολεμιστή
από τον Ύπνο και τον Θάνατο.

σελ. 10-11

Τρία μέλη της παιδικής θεατρικής ομάδας στο έργο "το ξύλο βγήκε απ' τον Παράδεισο"

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκαν στη Νέα Τραπεζούντα Πιερίας τα Υψηλάντεια 2015 από τις 15 Απριλίου έως τις 19 Απριλίου Κυριακή του Θωμά, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις Υψηλάντεια που διοργανώνει ο Σύλλογος μας σε συνεργασία με τους φορείς του χωριού μας ανελλιπώς κάθε χρόνο από το έτος 1983 έως σήμερα, αμέσως μετά το Πάσχα, την εβδομάδα της Διακαινησίμου.

Η επίσημη έναρξη των πενήνήμερων φετινών εκδηλώσεων έγινε την **Τετάρτη 15 Απριλίου** στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Συλλόγου. Η εκδήλωση ξεκίνησε με τους χαιρετισμούς των επισήμων και το καλωσόρισμα των παρευρισκομένων από τον πρόεδρο του Συλλόγου κ. Παραδεισόπουλο Βασίλειο. Ακολούθησε η διάλεξη της κας Ελένης Μεγαλοπούλου, Πτυχιούχου του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με θέμα: «Τα Ταφικά Έθιμα στην Αρχαία Ελλάδα και στον Όφι του Πόντου». Μετά το πέρας της διάλεξης ο Πρόεδρος του Συλλόγου κος. Βασίλειος Παραδεισόπουλος προσέφερε στην κα Μεγαλοπούλου ένα συμβολικό δώρο, το βιβλίο Πιερίδων Στέφανος – Πύδνα, Μεθώνη και οι αρχαιότητες της βόρειας Πιερίας του αρχαιολόγου Ματθαίου Μπέσιου.

Συνέχεια στη σελ. 3-5

Ο ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΣ

ΦΩΤΙΟΣ ΚΑΛΠΙΔΗΣ

(1862-1906)

Ενας Πόντιος εθνομάρτυρας
του Μακεδονικού Αγώνα

Του Δημοσθένη . Β. Σεϊταρίδη

σελ. 8-9

Εκδήλωση Μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου - Οφιτών στη Νέα Τραπεζούντα

Π Ρ Ο Σ Κ Λ Η Σ Η

Την Κυριακή 24 Μαΐου μετά την Θεία Λειτουργία και την επιμνημόσυνη δέηση υπέρ των θυμάτων της Ποντιακής Γενοκτονίας που θα γίνει στον Ιερό Ναό της Ζωοδόχου Πηγής της Νέας Τραπεζούντας Κατερίνης, θα πραγματοποιηθεί ομιλία στην αίθουσα δεξιώσεων του Ναού από τον απόστρατο Αξιωματικό του Πολεμικού Ναυτικού Χρήστο Δ. Γιανταμίδη, αρθρογράφο της εφημερίδας Οφίτικα Νέα, με τα εξής θέματα:

1.- Ώρα 11:00. Το ιστορικό ίδρυσης της Νέας Τραπεζούντας και οι προέλευση/ρίζες των κατοίκων της.

Επιμνημόσυνη δέηση για τους παππούδες/γονείς μας που γεννήθηκαν στον Πόντο, ήρθαν στην Μητροπολιτική Ελλάδα ως πρόσφυγες, ίδρυσαν και πέθαναν στο χωριό αυτό.

2.- Ώρα 12:00. Η 19η Μαΐου ημέρα μνήμης για την Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου.

Προβολή ντοκιμαντέρ με θέμα η πορεία του ελληνισμού στον Πόντο μέχρι τον αναγκαστικό τους ξεριζωμό από τα πάτρια εδάφη τους μετά από 3000 χρόνια.

Θα ακολουθήσει δεξίωση των φιλοξενουμένων από τον Μορφωτικό Ποντιακό Σύλλογο "Αλέξανδρος Υψηλάντης".

Η πρόσκληση ισχύει για όλους μας. Γιατί στους προγόνους μας οφείλουμε το ότι σήμερα είμαστε Έλληνες και Ορθόδοξοι Χριστιανοί. Γι' αυτό έχουμε την ιερά υποχρέωση να τους τιμούμε και να τους θυμόμαστε.

Έχοντας πάντα υπόψη ότι, οι πρόγονοί μας θα ζουν ανάμεσά μας, όσο θα τους θυμόμαστε.

Παραφράζοντας τον στοίχο του φλογερού εθνικού μας ποιητή Ρήγα Φεραίου: «Σε ανατολή σε δύση, στον νότο στον βοριά, όλοι για Ελλάδα και τους προγόνους μας να έχουμε μια καρδιά».

Να μην λείπει κανείς από την ημέρα μνήμης για την Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου.

Με τιμή το Δ.Σ. του Μορφωτικού Ποντιακού Συλλόγου Αλέξανδρος Υψηλάντης.

τα ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ μας

Γεννήσεις:

Την Τετάρτη 4 Μαρτίου 2015 ο Λαζίδης Απόστολος και η Ζανέτα Χαρίκλεια απέκτησαν κορίτσι.

Την Δευτέρα 28 Απριλίου ο Χαραλαμπίδης Κωνσταντίνος και η Ασλανίδου Άννα απέκτησαν κορίτσι.

Την Τρίτη 12 Μαΐου ο Παπαδόπουλος Χρήστος και η Γεωργιάδου Κυρακή απέκτησαν αγόρι

Απεβίωσαν:

Το Σάββατο 17 Ιανουαρίου απεβίωσε ο Συρανίδης Χρυσάνθος σε ηλικία 80 ετών, κάτοικος Κορινού Πιερίας.

Την Τρίτη 3 Μαρτίου απεβίωσε ο Κατωνίδης Θεόδωρος σε ηλικία 68 ετών, κάτοικος Πτολεμαΐδας.

Την Πέμπτη 5 Μαρτίου απεβίωσε η Στρατηγοπούλου Ελένη (το γένος Μαυροπούλου) σε ηλικία 90 ετών κάτοικος Νέας Χράνης Πιερίας.

Την Κυριακή 15 Μαρτίου απεβίωσε η Μαυροπούλου Σοφία (το γένος Ζανέτα) σε ηλικία 84 ετών, κάτοικος Κατερίνης.

Την Δευτέρα 16 Μαρτίου απεβίωσε ο Σεϊταρίδης Ηλίας του Παναγιώτου σε ηλικία 76 ετών, κάτοικος Κορινού Πιερίας.

Την Τρίτη 7 Απριλίου απεβίωσε η Αμπατζίδου Ζωή (το γένος Σεϊταρίδου) σε ηλικία 90 ετών, κάτοικος Κατερίνης.

Την Τετάρτη 6 Μαΐου απεβίωσε ο Γρηγοριάδης Δημοσθένης σε ηλικία 85 ετών, κάτοικος Μεσοχωρίου Δράμας.

Ευχαριστήρια Επιστολή

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΣΟΥΡΛΑΣ
ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 27, 115 28
ΤΗΛ.ΕΠΙΚ.:210 7253625
EMAIL: soyrlas@gmail.com

ΑΘΗΝΑ, 20.04.2015

ΠΡΟΣ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ
«Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ»
ΝΕΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

Αγαπητέ Πρόεδρε,

Παρακαλώ να διαβιβάσεις στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και του Συλλόγου, τις θερμές μου ευχαριστίες για την τιμή που μου κάνατε με την απονομή του Βραβείου «Αλέξανδρος Υψηλάντης».

Είχα την ευκαιρία και εκ του σύνεγγυς να διαπιστώσω τα φιλόξενα αισθήματα, την ευγένειά σας και το σημαντικό έργο που επιτελείτε για να κρατηθούν ζωντανές οι παραδόσεις και οι μνήμες από τις αλησμόνητες πατρίδες, από την Τραπεζούντα, τον Φάρο της Ορθοδοξίας και του Πολιτισμού.

Ήμουν φίλος των Ποντίων, αλλά τώρα όμως με κάνατε περισσότερο και αισθάνομαι ένας από εσάς και όπως σας είπα και στην ομιλία μου να με θεωρείτε μέλος του ιστορικού σας Σωματείου, με ό,τι συνεπάγεται αυτό σε υποχρεώσεις.

Είμαι στη διάθεσή σας να υλοποιήσουμε τα όσα συζητήσαμε για την ανάδειξη της μεγάλης αυτής προσωπικότητας, του Αρχηγού της Επανάστασης Αλέξανδρου Υψηλάντη, με επισκέψεις στο Ιάσιο, στο Δραγατσάνι στη Μονή Σέκου και Επιμνημόσυνη Δέηση στο Ναό των Παμμεγίστων Ταξιαρχών, που φυλάσσεται η καρδιά του Αλέξανδρου και του αδελφού του Γεωργίου Υψηλάντη.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,

Γεώργιος Ι. Σούρλας

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Και μην ξεχνάτε να τακτοποιήσετε την συνδρομή σας για τα «ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ»

Στους ανταποκριτές μας:

Τερζίδη Αριστείδη τηλ. 23510-91572, Σταυριανίδη Σταύρο, τηλ. 6973496145.

Στον ταμία του Συλλόγου:

Βασίλη Εφραιμίδη - τηλ. 6976806391

Ταχυδρομικώς με εντολή με τα στοιχεία Μορφωτικός Ποντιακός Σύλλογος Αλέξανδρος Υψηλάντης Νέας Τραπεζούντας Πιερίας Τ.Θ. 8004 ΤΚ 60100 Κατερίνη Πιερίας.

Μέσω τραπεζών για συνδρομητές εσωτερικού και εξωτερικού στους κάτωθι λογαριασμούς:

Εθνική Τράπεζα Ελλάδας:

373/296174-11

IBAN: GR 6001103730000037329617411

Eurobank Εργασίας:

0026-0210-15-0100477219

IBAN: GR 9402602100000150100477219

Στην κατάθεση μέσω τραπεζών θα πρέπει να αναγράφονται τα στοιχεία του καταθέτη για να αποσταλεί και η σχετική απόδειξη από το ταμείο του Συλλόγου.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου

και η Συντακτική Επιτροπή της Εφημερίδας.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ ΓΙΑ ΤΑ «ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ»

Πετρίδου Αικατερίνη	10 €
Φωτιάδου Δέσποινα	20 €
Χαραλαμπίδης Ν. Κωνσταντίνος	10 €
Αθανασιάδου Όλγα	10 €
Αδαμίδης Δ. Χρήστος	10 €
Αφοί Ζαβρίδη	20 €
Κοκκινίδης Ηλίας	20 €
Ανθοπούλου Ν. Μαρία	15 €
Ανθόπουλος Ν. Γεώργιος	15 €
Ανθόπουλος Γ. Νικόλαος	20 €
Σταυριανίδης Βασίλειος	10 €
Σεϊταρίδου Γ. Όλγα	10 €
Σεϊταρίδης Αν. Γεώργιος	15 €
Εφραιμίδης Χαρ. Παναγιώτης	30 €
Σταυριανίδης Β. Σταύρος	10 €
Βασιλειάδης Ι. Μιχαήλ	10 €
Βασιλειάδης Μιχ. Ιωάννης	10 €
Βασιλειάδου Μιχ. Στυλιανή	10 €
Καλαϊτζίδης Χρ. Δημήτριος	10 €
Πανόπουλος Κωνσταντίνος	10 €
Πουλικίδου-Καραγιάννη Βασιλική	10 €
Αμοιρίδης Ιωάννης	10 €
Καλαϊτζίδης Χρ. Ηλίας	50 \$, Au.
Σπανίδης Νικόλαος	20 €
Ιωαννίδης Ε. Χρήστος	20 €
Γεωργιάδης Α. Ηλίας	25 €
Γεωργιάδης Αλέξανδρος	10 €
Σεϊταρίδης Χαρ. Αναστάσιος	50 €
Γεωργιάδου Ευθ. Ελένη	10 €
Παπαδόπουλος Θεοχάρης	10 €
Μαλεζάς Χαρίτων	20 €
Σεϊταρίδου Εύα	20 €
Βασιλειάδης Ι. Αθανάσιος	10 €
Βασιλειάδης Ι. Παύλος	10 €
Παπαδόπουλος Αλ. Βασίλειος	10 €
Γεωργιάδης Ηλ. Βασίλειος	20 €
Δεμερτζίδου Αικατερίνη	10 €
Κωτίδης Κωνσταντίνος	10 €
Κωτίδης Κ. Γεώργιος	10 €
Κωτίδης Κ. Νικόλαος	10 €
Παπαδοπούλου Όλγα	10 €
Τερζίδης Αριστείδης	10 €
Τσακίριδου Ιφιγένεια	10 €
Αλχαζίδης Σπ. Αναστάσιος	10 €
Γεωργιάδης Ηλ. Ιωάννης	10 €
Σωτηριάδου Μαρία	10 €
Τασιδίου Εύα	20 €
Βασιλειάδης Μιχ. Γεώργιος	10 €
Βασιλειάδης Ι. Αριστοτέλης	10 €
Ανθόπουλος Θ. Σπύρος	10 €
Αμοιρίδης Αν Χρήστος	10 €
Βασιλειάδης Κων. Ιωάννης	10 €
Χαριτόπουλος Χαραλάμπος	20 €
Κωτίδου Δήμητρα	10 €
Κοσμίδης Κωνσταντίνος	10 €
Σταυριανίδης Δ. Γεώργιος	10 €
Σαλονικίδης Γεώργιος	10 €
Μαυρίδης Κωνσταντίνος	10 €
Τσομίδης Νικόλαος	10 €
Τσομίδης Κωνσταντίνος	10 €
Τσομίδου Μαρία	10 €
Γαρασιδής Κωνσταντίνος	10 €
Αμοιρίδης Δημήτριος	30 €
Συρανίδης Νικηφόρος	20 €
Μαυροπούλου Βασ. Αναστασία	10 €
Εφραιμίδης Ιφ. Γεώργιος	20 €
Στρατηγοπούλου Δέσποινα	10 €
Σεϊταρίδου Μιχ. Όλγα	20 €
Χαραλαμπίδου Ερμιόνη	20 €
Σεϊταρίδης Θεόδωρος	20 €
Στρατηγοπούλου Ελπίδα	10 €
Τσαβδαρίδης Λάζαρος	10 €
Παπαδόπουλος Δημήτριος	10 €
Βασιλειάδου-Χιλιάδου Φωτεινή	10 €
Παπαθανάκος Αθανάσιος	10 €
Αβραμίδου Ελένη	10 €
Σεϊταρίδης Ιορ. Σταύρος	20 €
Σεϊταρίδης Ανδ. Ιωάννης	10 €
Συντρίδης Ηλίας	10 €
Δανηλίδης Λεωνίδας	10 €
Σαλονικίδης Δημήτριος	10 €
Φωκαΐδου Ρούλα	20 €
Διαμαντή Φιλίτσα	10 €
Ραπτοπούλου Ελένη	20 €
Αθανασιάδης Λάζαρος	10 €
Αθανασιάδης Γ. Βασίλειος	10 €
Αδαμίδης Χρ. Κωνσταντίνος	10 €
Πετρίδης Σωτ. Γεώργιος	10 €
Πετρίδου Βασιλική	10 €
Πανόπουλος Παναγιώτης	10 €
Πανόπουλος Ελευθέριος	10 €
Παπαδόπουλος Λεωνίδας	10 €
Λαδοπούλου Σωτηρία	10 €
Σεϊταρίδης Ιορδάνης	10 €
Χαραλαμπίδης Αγάπιος	10 €
Τερζίδης Στ. Δημήτριος	10 €
Κυριζόπουλος Σταύρος	10 €
Κανταρίδης Αριστείδης	10 €
Γεωργίου Ελένη	20 €
Γεωργιάδης Π. Χρήστος	20 €
Τσαβδαρίδης Χρήστος	10 €
Αδαμίδης Ν. Χρήστος	10 €
Εφραιμίδης Π. Μιχαήλ	10 €
Γρηγοριάδου Σοφία	40 €

ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

Δίμηνη έκδοση

ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"
Ν. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο ο πρόεδρος του Συλλόγου
ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ : Βασίλης Παραδεισόπουλος 6937054415

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τηλέφωνο - Fax: 23510 91291, E-mail: info@ipsilantis.gr

WEB SITE : www.ipsilantis.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Δ.Σ. Συλλόγου

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τερζίδης Αριστείδης

Μεγαλόπουλος Ιωάννης

Σεϊταρίδης Δημοσθένης

Τερζίδης Βασίλειος

Εκτύπωση : Τυπογραφείο "Παναγιώτης" - 23510 23625

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Φυσικά πρόσωπα : 10 ευρώ

Σύλλογοι - Κοινότητες : 30 ευρώ

Τράπεζες - Επιχειρήσεις Α.Ε. 45 ευρώ

Εξωτερικού:

Για χώρες Ευρώπης 25 ευρώ

Για άλλες Ηπείρους 30 δολ. ΗΠΑ

Επιταγές - εμβάσματα:

Εφραιμίδης Βασίλης - Ταμίας (6976806391)

60100 Νέα Τραπεζούντα

*Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή μη δεν επιστρέφονται

*Τα κείμενα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους

και όχι του Συλλόγου "ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"

Υψηλάντεια 2015

Συνέχεια από τη σελ. 1

Ακολούθησε μουσικό πρόγραμμα με τραγούδια του Πόντου από την Παραδοσιακή Χορωδία του Συλλόγου μας, με τραγούδια του Πόντου την οποία συνόδευε στη λύρα ο Αλέξανδρος Αλχαζίδης και στο νταούλι ο Βαγγέλης Παραδεισόπουλος. Στη συνέχεια έγινε παρουσίαση του βιβλίου του Γεωργίου Σούρλα «Στα βήματα του Ιερού Λόχου» από τον Αντιπρόεδρο του Συλλόγου κ. Δημοσθένη Σεϊταρίδη και από τον ίδιο το συγγραφέα.

Μετά την παρουσίαση του βιβλίου ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Βασίλειος Παραδεισόπουλος απένειμε στον κ. Γεώργιο Σούρλα το βραβείο «Αλέξανδρος Υψηλάντης» ενώ του προσέφερε εκ μέρους του Συλλόγου και ένα συμβολικό δώρο, ένα αντίγραφο σπάνιου χάρτη του Πόντου από το αρχείο του κ. Ιωάννη Μεγαλόπουλου. Ο κ. Γεώργιος Σούρλας τιμήθηκε από το Σύλλογο μας με το βραβείο Αλέξανδρος Υψηλάντης για τη συνδρομή του στην ανάδειξη της συμβολής του Αλέξανδρου Υψηλάντη στην Επανάσταση του 1821. Ειδικότερα εκτός από το βιβλίο του στα βήματα του Ιερού Λόχου, με προσωπικές του ενέργειες ανακαλύφθηκε στο Κισινάου της Μολδαβίας η οικία όπου ήταν το στρατηγείο του Αλ. Υψηλάντη και της Φιλικής Εταιρείας και με πρωτοβουλία του ίδιου ξεκίνησαν ενέργειες για να περιέλθει το ιστορικό κτήριο στο Ελληνικό Δημόσιο. Με ενέργειες του αγοράστηκε έκταση στο Δραγατσάνι όπου έγινε η ιστορική μάχη του Ιερού Λόχου ενώ έπεισε και τον πρώην Δήμαρχο του Δραγατσανίου να παραχωρήσει επιπλέον έκταση για τη δημιουργία πάρκου Ιερολοχιτών. Πρόσφατα ανέλαβε πρωτοβουλία στο συγκεκριμένο πάρκο να ανεγερθεί Ιερός Ναός του Αγίου Αλεξάνδρου για να τιμηθεί ο Αλέξανδρος Υψηλάντης και οι Ιερολοχίτες τα οστά των οποίων βρίσκονται στη περιοχή. Επίσης με προσωπικές ενέργειες του κ. Σούρλα διασώθηκε η πατρική οικία των Υψηλάντηδων στο Κίεβο καθώς υπήρχε απόφαση του Δημάρχου του Κίεβου για κατεδάφιση της και ανέγερση πολυώροφης οικοδομής ενώ ανέλαβε πρωτοβουλία για αγορά της οικίας από το Ελληνικό Κράτος.

Την **Πέμπτη 16 Απριλίου** στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Συλλόγου η Ποντιακή Θεατρική Σκηνή Πιερίας παρουσίασε μια όμορφη ποντιακή θεατρική παράσταση, την κωμωδία του Δημήτρη Νικοπολιτίδη «Ο Πρόεδρον τη Χωρί» σε σκηνοθεσία Γεωργίου Σαββίδη προσφέροντας αβίαστα το γέλιο στους θεατές και κερδίζοντας επάξια στο τέλος το ζεστό χειροκρότημα όλων.

Την **Παρασκευή 17 Απριλίου**, Εορτή Ζωοδόχου Πηγής. Το πρωί πραγματοποιήθηκε Πανηγυρική Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Ζωοδόχου Πηγής Νέας Τραπεζούντας, χοροστατούντος του εκπροσώπου της Ιεράς Μητροπόλεως Κίτρους-Κατερίνης-Πλαταμώνος Αρχιμανδρίτου Σεβαστιανού Αράπη.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Συλλόγου έγινε η αναβίωση του παλαιού εθίμου των αυγομαχιών. Πρόκειται για ένα καθαρό ποντιακό έθιμο οι ρίζες του οποίου χάνονται στο βάθος των αιώνων. Ο Μορφωτικός Ποντιακός Σύλλογος Αλέξανδρος Υψηλάντης Νέας Τραπεζούντας Πιερίας, κατά πολλούς είναι ο πρώτος σύλλογος που συνέβαλε στην αναβίωση του εθίμου των αυγομαχιών. Αυγομαχίες βέβαια γίνονταν στο χωριό μας και πριν τα Υψηλάντεια, στο καφενείο του Αναστασίου Λυκίδη όπως βέβαια γίνονταν και σε άλλα χωριά ποντίων προσφύγων. Ο σύλλογος μας όμως για τη διάσωση και διάδοση αυτού του εθίμου καθιέρωσε τις αυγομαχίες στο πρόγραμμα των πολιτιστικών εκδηλώσεων Υψηλάντεια τα οποία διοργανώνει ανελλιπώς από το 1983 μέχρι σήμερα.

Υπήρξαν δύο κατηγορίες αυγομάχων, παιδικό και ενηλίκων.

Στην παιδική κατηγορία πρώτος αναδείχθηκε ο Αθανάσιος Οφίδης, με δεύτερο τον Δημήτριο Αμπατζίδη και τρίτο τον Αποστόλη Ανωτίου.

Στην κατηγορία ενηλίκων πρώτος αυγομάχος αναδείχθηκε ο Αλκιβιάδης Δεγρένης, δεύτερος ο Παύλος Οφίδης και τρίτος ο Σταύρος Μαρμαρίδης.

Ο Σύλλογος μας ευχαριστεί όλους τους αυγομαχούς όπως και το πλήθος θεατών που παρακολούθησαν τους αγώνες.

Την ίδια ημέρα το βράδυ στην αίθουσα του Συλλόγου έγινε καταγραφή της Οφίτικης ποντιακής Μουσικής Παράδοσης. Ο Σύλλογος μας συνεχίζοντας τις καταγραφές για τη δημιουργία ψηφιακού υλικού διοργάνωσε ένα ποντιακό οφίτικο παρακάθ (παρακάθ: ποντιακή λέξη, προέρχεται από το ρήμα παρακάθουμαι και σημαίνει την κατά τον χειμώνα κυρίως συνάντηση συγγενών και φίλων την νύχτα, όπου λέγονται τραγούδια, ανέκδοτα παραμύθια και παίζονται παιχνίδια. Το παρακάθουμαι προέρχεται από το αρχαίο παρακάθημαι- κάθημαι κοντά σε κάποιον).

Κλήθηκαν όλοι οι παλαιοί λυράρηδες, τραγουδιστές και χορευτές του χωριού (σύνολο 55 άτομα) προκειμένου να καταγραφούν τραγούδια, σκοποί, χοροί της επαρχίας Όφειας Πόντου όπως και ιστορίες από τον ξεριζωμό, την προσφυγιά και την εγκατάσταση

Τεάρτη 15 Απριλίου - Έναρξη Υψηλάντειων

Απονομή του βραβείου Αλέξανδρος Υψηλάντης στον κ. Γεώργιο Σούρλα από τον πρόεδρο του Συλλόγου Βασίλειο Παραδεισόπουλο

Απονομή του βιβλίου Πιερίδων Στέφανος στην ομιλήτρια κ. Ελένη Μεγαλοπούλου

Αλέξ. Αλχαζίδης-Βαγ. Παραδεισόπουλος στη λύρα και στο νταούλι αντίστοιχα

Αποψη του κόσμου που παρευρέθηκε στην έναρξη των εκδηλώσεων

Η χορωδία του Συλλόγου σε τραγούδια του Πόντου

**Πέμπτη 15 Απριλίου ποντιακή θεατρική παράσταση
"Ο Πρόεδρος τη χωρι"**

**Σάββατο 18 Απριλίου
Ραιδική θεατρική παράσταση με το έργο
"Το ξύλο βγήκε απ' τον Παράδεισο"**

Παρασκευή 17 Απριλίου καταγραφή Οφίτικης μουσικής παράδοσης

Γιώτης Γαβριηλίδης και Αντώνης Χαραλαμπίδης σε παραδοσιακά τραγούδια της περιοχής Οφεως και Τραπεζούντας

Από αριστερά Νίκος Χαραλαμπίδης-Βασίλειος Παπαδόπουλος(Φώτης) Αντωνιάδης Μιχαήλ και ο Αλέξανδρος Αλχαζίδης στη λύρα

Ο Χρήστος Αλχαζίδης παλιός χορευτής και χοροδιδάσκαλος του Συλλόγου αναφέρει κάποια στοιχεία σχετικά με τα χορευτικά τμήματα

Ο Κώστας Αδαμίδης με τον πρόεδρο του τοπικού Συμβουλίου Ζανέτα Λεωνίδα και τον Αγάπιο Χαραλαμπίδη στα αριστερά του

Παλιοί χορευτές του Συλλόγου στον Οφίτικο χορό Λέτσι

στη Μακεδονική γη. Όσοι μπόρεσαν ήρθαν και μας βοήθησαν να καταγράψουμε τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους στην Οφίτικη μουσική παράδοση. Λέγοντας Οφίτικη παράδοση εννοούμε την παράδοση των Ελλήνων της Επαρχίας Όφως του Πόντου όπου εξαιτίας των μαζικών εξισλαμισμών του 17ου αιώνα και μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, από τα 65 περίπου Ελληνόφωνα χωριά της επαρχίας Όφως μόνο λίγα είχαν απομείνει χριστιανικά. Τα ονόματα των χωριών αυτών ήταν : Κρηνίτα, Γίγα, Ζουρέλ, Κουρίτς , Χαλτ, Κοφκία, Λέκα και Ζησινώ . Τα χριστιανικά χωριά είχαν σχολεία, τα οποία λειτουργούσαν με τη μέριμνα πολιτιστικών συλλόγων, όπως η Μέλισσα, ο Πελαργός, η Κυφέλη και η Πρόδος. Από αυτά τα χωριά κατάγονταν οι πρώτοι κάτοικοι του χωριού της Νέας Τραπεζούντας Πιερίας οι οποίοι το 1923 αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους και να πάρουν το δρόμο της προσφυγιάς.

Η Νέα Τραπεζούντα Πιερίας ιδρύθηκε το 1928 και σ' αυτό εγκαταστάθηκαν οφίτες πρόσφυγες, που ήταν διασκορπισμένοι σε όλη την Βόρεια Ελλάδα.

Παρόλα τα μεγάλα προβλήματα επιβίωσης οι πρώτοι κάτοικοι δεν ξέχασαν την πλούσια πολιτιστική δράση που είχαν αναπτύξει στα χωριά τους στον Πόντο και αμέσως μετά την εγκατάστασή τους ενδιαφέρθηκαν για την πολιτιστική ανάπτυξη του νέου οικισμού. Έτσι με πρωτοβουλία του Παύλου Βασιλειάδη του Χαράλαμπους ιδρύθηκε ένας από τους πρώτους πολιτιστικούς συλλόγους της Βορείου Ελλάδος, ο Μορφωτικός Σύλλογος Ποντίων η «Κυφέλη», ο οποίος αργότερα θα μετονομαστεί σε Αλέξανδρος Υψηλάντης για να τιμηθεί ο συμπατριώτης Αλέξανδρος Υψηλάντης και η οικογένειά του .

Ευχαριστούμε τους παλαιούς λυράριδες , τραγουδιστές και χορευτές που μας τίμησαν με την παρουσία τους, τους εθελοντές δηλαδή τους αφανείς ήρωες που βοήθησαν για την διοργάνωση της εκδήλωσης και τον Μπάμπη Κοκκινίδη και τον Χρήστο Πανταζή που κάλυψαν τον ήχο και την εικόνα της εκδήλωσης .

Ως Σύλλογος θα συνεχίσουμε τις καταγραφές και θέλουμε την βοήθεια όλων για να δημιουργήσουμε μια ψηφιακή βάση δεδομένων για τις επόμενες Οφίτικες γενιές.

Το **Σάββατο 18 Απριλίου** το βράδυ , στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του συλλόγου τα παιδιά της Παιδικής Θεατρικής Ομάδας του Συλλόγου μας παρουσίασαν στην κατάμεστη αίθουσα μια όμορφη θεατρική παράσταση με το έργο: «Το ξύλο βγήκε από τον Παράδεισο» σε σκηνοθεσία Ιωάννας Λυπουρλή – Αναστασίας Νανίτσου .

Την **Κυριακή 19 Απριλίου** πραγματοποιήθηκε με απόλυτη επιτυχία το ανοιχτό τουρνουά γρήγορου σκακιού (rapid), το οποίο πραγματοποιείται κάθε χρόνο στα πλαίσια των πολιτιστικών εκδηλώσεων «Υψηλάντεια», με τη συνεργασία του Σκακιστικού Ομίλου Κατερίνης και της Ένωσης Σκακιστικών Ομίλων της Κεντροδυτικής Μακεδονίας.

Χαρακτηριστικό και του φετινού τουρνουά το οποίο ήταν αξιολογημένο από την Πανελλήνια Ομοσπονδία και φέτος αξιολογήθηκε και από την Παγκόσμια Ομοσπονδία Σκακιού, ήταν η μαζική συμμετοχή

από δεκάδες σκακιστές όλων των ηλικιών (118 συνολικά άτομα) από διάφορες περιοχές όπως Γιαννιτσά, Φλώρινα, Βέροια, Πτολεμαΐδα, Ποντοκώμη Κοζάνης, Κοζάνη, Θεσσαλονίκη, Κατερίνη και Νέα Τραπεζούντα Πιερίας, που μέσα σε μια εξαιρετική ατμόσφαιρα αγωνίστηκαν για τη χαρά της συμμετοχής και τη διάκριση.

Πραγματοποιήθηκαν δύο διαφορετικά τουρνουά με βάση την ηλικία των σκακιστών (για μεγάλους και για μικρούς). Στο πρώτο τουρνουά πήραν μέρος οι σκακιστές ηλικίας από δεκατρία (13) ετών και άνω και στο δεύτερο τουρνουά πήραν μέρος οι σκακιστές ηλικίας από δώδεκα (12) ετών και κάτω, ούτως ώστε να υπάρχει μεγαλύτερο κίνητρο διάκρισης για όλους και υψηλότερο επίπεδο στις παρτίδες που πραγματοποιήθηκαν. Η μάχη για την κορυφή και στα δύο τουρνουά ήταν σκληρή με αρκετό πάθος αλλά πάντα στα πλαίσια του «ευ αγωνίζεσθαι», αρχή που διέπει το σκάκι ως άθλημα και το κάνει να ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα αθλήματα.

Τα δύο τουρνουά πραγματοποιήθηκαν με Ελβετικό σύστημα επτά (7) γύρων, με χρόνο σκέψης για κάθε σκακιστή, δέκα λεπτά για ολόκληρη την παρτίδα και για κάθε κίνηση που ολοκλήρωσε ο παίκτης (από την πρώτη κίνηση), πήρε ακόμη πέντε δευτερόλεπτα (5'') χρόνου σκέψης.

Στο πρώτο τουρνουά (ηλικίας από δεκατριών ετών και άνω) νικητής αναδείχθηκε ο σκακιστής του Ομίλου Σκακιστών Γιαννιτών Σουγκάκης Άνθιμος, δεύτερος τερμάτισε ο σκακιστής του Σκακιστικού Ομίλου Πτολεμαΐδας «ο Πτολεμαίος» Θεοδουλίδης Θεόδωρος, ενώ στην τρίτη θέση τερμάτισε ο σκακιστής του Σκακιστικού Ομίλου Κατερίνης Μπλέτσιος Διονύσιος. Στο δεύτερο τουρνουά (ηλικίας από δώδεκα ετών και κάτω) νικητής αναδείχθηκε ο σκακιστής της Σκακιστικής Ακαδημίας Πτολεμαΐδας «ο Σκακιστάκος» Παπαδημητρίου Αλέξανδρος.

Κύπελλα απονεμήθηκαν στους τρεις (3) πρώτους νικητές του πρώτου τουρνουά και στον πρώτο νικητή του δεύτερου τουρνουά καθώς επίσης και στις τρεις (3) καλύτερες ομάδες (σκακιστικούς συλλόγους) που προέκυψαν από το άθροισμα των πόντων που συγκέντρωσαν οι δύο καλύτεροι σκακιστές κάθε ομάδας από το κάθε ένα από τα δύο τουρνουά. Νικήτρια ομάδα του τουρνουά αναδείχθηκε ο Σκακιστικός Όμιλος Κατερίνης, στην δεύτερη θέση τερμάτισε η Σκακιστική Ακαδημία Πτολεμαΐδας «ο Σκακιστάκος» ενώ την τρίτη θέση κατέλαβε ο Σκακιστικός Όμιλος Πτολεμαΐδας «ο Πτολεμαίος».

Η μεγάλη συμμετοχή σκακιστών και της φετινής διοργάνωσης αποτελεί προϊόν του αυξημένου κύρους που απέκτησε με πολύ κόπο στη διάρκεια του χρόνου το σκακιστικό τουρνουά των «Υψηλάντειων», χάρη στην αγάπη των ανθρώπων του συλλόγου μας και των σκακιστικών συλλόγων της Πιερίας.

Ευχόμαστε καλή επιτυχία σε όλους όσους συμμετείχαν (σκακιστές, συνοδούς, προπονητές, διαιτητές κλπ.) και ευελπιστούμε να ξαναβρεθούμε του χρόνου τέτοιες μέρες στη Νέα Τραπεζούντα.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας ευχαριστεί θερμά όλους και όλες που συμμετείχαν και βοήθησαν στην επιτυχημένη ολοκλήρωση των Υψηλάντειων 2015.

Παρασκευή 17 Απριλίου Αυγομαχίες

Μικροί αυγομάχοι κατά τη διάρκεια του πσυγκρίσματος των αυγών

Οι διαγωνιζόμενοι αυγομάχοι στην ομάδα των ενηλίκων

Μικροί και μεγάλοι νικητές σε αναμνηστική φωτογραφία

Κυριακή 19 Απριλίου-Τουρνουά σκάκι

Άποψη απ' την κατάμεστη αίθουσα του Συλλόγου όπου έγινε και το τουρνουά

Απονομή κυπέλλων στους τρεις πρώτους νικητές από το μέλος του τοπικού συμβουλίου Ν.Τραπεζούντας κ. Γρηγοριάδη Δημήτριο

Οι διακριθέντες στις μικρές ηλικίες σε αναμνηστική φωτογραφία

Οι τρεις πρώτοι νικητές σε αναμνηστική φωτογραφία με τα μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου και τον κ. Γκούτζιο Δημήτριο

του ΗΛΙΑ ΣΠΑΝΟΥ

Συνέχεια από τη σελ 1

Νέος και ωραίος και τόσο παλιός. Σοφός και τόσο νήπιος. Μόνος και μοναχός.

Στην άκρη της συνειδησης το όρος Άγιον, ο κήπος, το Περιβόλι της Παναγιάς. Πέντε με δέκα χιλιόμετρα πλατύς και γύρω στα πενήντα μακρύς, να εγγίζει στα δύο χιλιάδες μέτρα τα άπειρο του ουρανού σε μέση επικοινωνία με το θείο. Επίγειος παράδεισος, αφιερωμένος στη δόξα του Υιού του Ανθρώπου, κουρνιασμένος στην αγκαλιά της Θεοτόκου, χώρος άσκησης σώματος και ψυχής, ένα κομμάτι αλώβητο από τους χρόνους της Δημιουργίας.

Οι αρχές του μοναχικού βίου στο Άγιον όρος ανάγονται στη σφαίρα του μύθου.

Παρόλον ότι ορισμένα κείμενα – τα «Πάτρια» ή τα «Προσκυνητάρια» - μεταθέτουν το φαινόμενο στη βασιλεία του Μεγάλου Κωνσταντίνου και της μητέρας του αγίας Ελένης, φαίνεται ότι οι πρώτοι ασκητές έφτασαν στον Άθω τον 7ον αιώνα μ.Χ., ξεριζωμένοι από την Αίγυπτο και την Ανατολή, που τότε καταπατούνταν από τους Άραβες.

Ιστορικά, ωστόσο, είναι αποδεδειγμένο ότι η χερσόνησος ορίστηκε ως τόπος ησυχασμού για πρώτη φορά, με Χρυσόβουλλο, από τον Βασίλειο Α', το 885 μ.Χ. Θεμελιωτής μάλιστα του κοινοβιακού μοναχικού βίου θεωρείται ο ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΣ ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, ο οποίος με τη συμπαράσταση του φίλου του αυ-

τοκράτορα Νικηφόρου Φωκά (963-969 μ.Χ.) ίδρυσε την πρώτη μονή στο χώρο, τη Μεγίστη Λαύρα (962/63 μ.Χ.).

Λίγα χρόνια αργότερα, το 971/72 μ.Χ. με πρωτοβουλία του αυτοκράτορα Ιωάννη Τζιμισκή (969-976 μ.Χ.), ο ηγούμενος της μονής του Στουδίου στην Κωνσταντινούπολη, Ευθύμιος, θα συντάξει το πρώτον Τυπικόν (ρυθμιστικός χάρτης οργάνωσης και διοίκησης της Αθωνιάς Πολιτείας) – το γνωστό Τράγον κείμενο που φυλάσσεται στο Πρωτάτον (το καθολικό ναό των Καρυών, πρωτεύουσα της αθωνικής πολιτείας) και αποτελεί τη βάση για τα μετεγενέστερα τυπικά και της μετέπειτα εξελικτικής πορείας των μονών του Αγίου όρους.

ΟΙΚΑΡΥΕΣ

Με πολεοδομική διάταξη που ανταποκρίνεται σ' εκείνη μιας ιδιόρρυθμης σκήτης, η πολίχνη των Καρυών, στο κέντρο περίπου της ιερής χερσονήσου, χρησιμεύει ως έδρα του Πρώτου, του ισόβιου δηλαδή πνευματικού ηγέτη των μονών, εκλεγμένου από το σώμα των ηγουμένων.

Ακολουθώντας ο τόπος τις αλληπάλληλες διακυμάνσεις της εξουσιαστικής κυριαρχίας του προκαθήμενου της Αθωνικής Πολιτείας, αντιμέτωπου άλλοτε στη δύναμη που ανέπτυξαν τα τρία μεγάλα μοναστήρια – της Μεγίστης Λαύρας, του Βατοπεδίου και των Ιβήρων, κι' άλλοτε πάλι ενισχυμένου με αυτοκρατορικά χρυσόβουλα και Πατριαρχικά σιγίλλια, έχει να επιδείξει μνημεία εξαιρετικής σημασίας για την εκκλησιαστική τέχνη (Ναός του Πρωτάτου, του α' μισού του 10ου αιώνα, αφιερωμένος στην Κοίμηση της Παναγίας και ιστορημένος από τον Μανουήλ Πανσέληνο στις αρχές του 14ου αιώνα μ.Χ.) καθώς και πλήθος κινητών σκευών και αντικειμένων λατρείας (θαυματοργή εικόνα «Αξιον Εστίν»).

Στις Καρυές εδρεύει, εκτός από τον Πρώτο και την ιερά κοινότητα, και ο πολιτικός διοικητής του Αγίου όρους, ο οποίος υπάγεται στο Υπουργείο των Εξωτερικών.

ΟΙ ΜΟΝΕΣ

ΜΟΝΗ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

Πρώτο στην τάξη, αφιερωμένο στην κοίμηση του οσίου Αθανασίου, του σοφού εκείνου μοναχού και φίλου του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά, ο οποίος το 963 μ.Χ. θεμελίωσε στη θέση, όπου παλαιότερα υπήρχε πιθανώς στο αρχαίο πόλισμα Ακρόθωοι, την πρώτη λαύρα στον Άθω.

Με απλόχερους χορηγούς τον Φωκά, τον διάδοχό του Ιωάννη Τζιμισκή και τον Βασίλειο Β'. Από την παρακμή – αποτέλεσμα (15ος – 16ος αιώνας) – θα το σώσει ο Πατριάρχης Διονύσιος Γ' (1655 μ.Χ.) που διέθεσε όλη του την περιουσία. Θα το σώσουν αργότερα και οι Ρώσοι τσάροι και οι ηγεμόνες των παραδουνάβων χωρών. Στη Μεγίστη Λαύρα εργάστηκαν το 1535 μ.Χ. ο μεγάλος Κρητικός ζωγράφος Θεοφάνης, καθώς και ο Φράγκος Κατελάνος (1560 μ.Χ.)

ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

Ιδρύθηκε από τους Αδριανουπολίτες Αθανάσιου, Νικόλαο και Αντώνιο, λίγο μετά το 972 μ.Χ., ίσως στη θέση της αρχαίας πολίχνης Δίων. Την ονομασία του το μοναστήρι οφείλει στη χλωρίδα του περιβάλλοντος χώρου, που συνίσταται σε πυκνές συστάδες βάτων.

Στο χώρο αυτό, σε τόπο γειτονικό προς την μονή, το 1743, εγκαταστάθηκε η Αθωνιάς Ακαδημία στην οποία δίδαξαν φωτισμένοι δάσκαλοι του Γένους. Την πνευματική και καλλιτεχνική αναγέννηση των Παλαιολόγων, όπως αυτές διαμορφώθηκαν στην Κωνσταντινούπολη, αποδίδουν οι εντοίχιες ψηφιδωτές εικόνες (Ευαγγελισμός – Άγιος Νικόλαος).

ΜΟΝΗ ΙΒΗΡΩΝ

Αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου, το μοναστήρι, τρίτο στην ιεραρχία, ιδρύθηκε από τον Ιωάννη και Ευθύμιο και τους Ίβηρες (Γεωργιανούς) Γεώργιο και Ευθύμιο το τελευταίο τέταρτο του 10ου αιώνα μ.Χ. Οι Παλαιολόγοι, οι ηγεμόνες της Ιβηρίας και ο Σέρβος Κράλης Στέφανος Δουσάν προόικισαν το μοναστήρι με νέα κτίσματα. Ενισχύσεις πρόσφεραν και οι πολλοί πατριάρχες, κυρίως στην περίοδο της Τουρκοκρατίας.

ΜΟΝΗ ΧΙΛΑΝΔΑΡΙΟΥ

Αφιερωμένη στα Εισόδια της Θεοτόκου, τέταρτο στην ιεραρχία, το μοναστήρι ιδρύθηκε με επικυρωτικό Χρυσόβουλλο του Αλεξίου Γ' Κομνηνού (1198 μ.Χ.) κτήτωρ ο Άγιος Σάββας (κατά κόσμον Φάστικο) με ενίσχυση του πατέρα του Κράλη της Σερβίας Στέφανου Νεμάνια, του μετέπειτα μοναχού Συμεών. Αμύθητα πλούτη και δωρεές δέχτηκε το μοναστήρι κατά τον 14ο αιώνα από τους Σέρβους ηγεμόνες, και από τσάρους της Ρωσίας και τους βοεβόδες των παραδουνάβων χωρών.

ΜΟΝΗ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Πέμπτο στην ιεραρχία μοναστήρι, είναι αφιερωμένο στο Γενέσιο του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου. Ιδρύθηκε από τον Άγιο Διονύσιο από την Κορησό της Καστοριάς, στο διάστημα 1370-74 μ.Χ.

Ο μεγαλοκομνηνός Αλέξιος Γ', αυτοκράτορας της ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ, διέθεσε μεγάλα ποσά για την αποπεράτωση των οικοδομικών εργασιών.

Η μονή διευρύνθηκε με χορηγίες των Παλαιολόγων και, μετά την Άλωση, διαφόρων ηγεμόνων από τις παραδουνάβιες χώρες.

ΜΟΝΗ ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

Αφιερωμένο στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος το μοναστήρι, έκτο στην ιεραρχία, σύμφωνα με έγγραφο του έτους 1169 μ.Χ.

Ιδρυτής του πιθανόν κάποιος μοναχός από την Αφρική (κουτλουμούς: ο άγιος από την Αιθιοπία).

Αποδεκατισμένη η μονή από τις επιδρομές των Καταλανών, θα βρει ένθερμο υποστηρικτή και γενναιόδωρο χορηγό στο πρόσωπο του Ιωάννη Βλαδισλάβου, ηγεμόνας της Μεγάλης Βλαχίας (Β' μισό 14ου αιώνα).

ΜΟΝΗ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Έβδομο στην τάξη, αφιερωμένο στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος, το μοναστήρι ιδρύθηκε από τους αδελφούς Ιωάννη και Αλέξιο Στρατηγόπουλους.

Ο τελευταίος διατέλεσε «μέγας στρατοπεδάρχης» του Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου και συντέλεσε στην ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης το 1261 μ.Χ.

Χορηγοί και δωρητές αναφέρονται ο Ιωάννης Ε' Παλαιολόγος, Αικατερίνης Β' της Ρωσίας, ηγεμόνες των παραδουνάβιων χωρών. Καταστρεπτικές υπήρξαν οι πυρκαγιές του 1773 και του 1948 μ.Χ.

ΜΟΝΗ ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

Αφιερωμένη στη μνήμη των Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, όγδοο στην ιεραρχία, το μοναστήρι ιδρύθηκε, κατά την παράδοση, από την αυτοκράτειρα Πουλχερία (450-457 μ.Χ.). Τη μονή ευεργέτησαν οι Παλαιολόγοι και οι Σέρβοι Κράληδες και κατά την τουρκοκρατία ο σουλτάνος Σελίμ Α'.

ΜΟΝΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Σύμφωνα με την παράδοση ιδρυτές του μοναστηρίου, αφιερωμένου στον Άγιο Γεώργιο και ενάτου στην τάξη, αναφέρονται οι αδελφοί Ιωάννης, Μωϋσής και Ααρών από την Αχρίδα (χρόνοι Λέοντος Στ' Σοφού 880-912 μ.Χ.). Για την ευημερία του μοναστηριού μερίμησαν οι Παλαιολόγοι (Μιχαήλ Η', Ανδρόνικος Β' και Ιωάννης Ε') καθώς και πολλοί ηγεμόνες της ουγγροβλαχίας.

ΜΟΝΗ ΔΟΧΕΙΑΡΙΟΥ

Αφιερωμένο αρχικά στον άγιο Νικόλαο Μύρων, αργότερα όμως στους Αρχαγγέλους Μιχαήλ και Γαβριήλ, το μοναστήρι, δέκατο στην ιεραρχία, ιδρύθηκε κατά την παράδοση στο δεύτερο μισό του 10ου αιώνα μ.Χ. από τον άγιο Ευθύμιο, μαθητή και συναθλητή του αγίου Αθανασίου. Σε δύσκολες στιγμές η μονή ενισχύθηκε από τον Ιωάννη Ε' Παλαιολόγο και τον κράλη της Σερβίας Στέφανο Δ'. Το 1821 το μοναστήρι ερημώθηκε και έχασε όλη του σχεδόν την περιουσία.

ΜΟΝΗ ΚΑΡΑΚΑΛΟΥ

Ένα μικρό μοναστήρι, ίδρυμα κάποιου μοναχού με το όνομα Καρακαλάς ή Καρακάλας, στις αρχές του 11ου αι. μ.Χ. Αφιερωμένη η μονή στη μνήμη των αποστόλων Πέτρου και Παύλου, κατέχει την ενδέκατη θέση στην ιεραρχία. Πρωτοστάτησε στους αγώνες της εθνεγερσίας και συμπαραστάθηκε στον οπλαρχηγό τσάμη Καρατάσο (1854 μ.Χ.).

ΜΟΝΗ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

Δωδεκάτο στην τάξη, αφιερωμένο στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, ίδρυμένο με την παράδοση στη θέση αρχαίου Ασκληπιείου, το μοναστήρι αναφέρεται για πρώτη φορά σε έγγραφο του 1015 μ.Χ. Η μονή ευεργετήθηκε από τον αυτοκράτορα Νικηφόρο Βοτανειάτη (1078-1081 μ.Χ.) τους Ανδρόνικους Παλαιολόγους, τον κράλη Στέφανο Δουσάν. Στα χρόνια της τουρκοκρατίας αρωγοί ήρθαν ο τσάρος της Ρωσίας Μιχαήλ (1641 μ.Χ.) και οι Βλάχοι ηγεμόνες (Γρηγόριος Γκίκας 1743 μ.Χ.).

Κόσμημα θεωρείται στην ιστορία του μοναχισμού, η ασκήτευση σ' αυτό του Κοσμά του Αιτωλού.

ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Αφιερωμένο σήμερα στην Υπαπαντή του Κυρίου, το μοναστήρι παλαιότερα τιμούσε τον Σωτήρα, τη Θεοτόκο, τον Άγιο Γεώργιο. Δέκατο τέταρτο στην ιεραρχία, ανάγει, κατά την παράδοση, την ίδρυση του στον 8ο/9ο αιώνα μ.Χ. Το πιθανότερο, ωστόσο, είναι η μονή να αποτελεί ίδρυμα του Παύλου Ξηροποταμιού στο β' μισό του 10ου αιώνα μ.Χ.

Την οριστική θέση ανάμεσα στα υπόλοιπα αθωνικά μοναστήρια λαμβάνει η μονή Αγίου Παύλου μόνο μετά το 1370 μ.Χ. χάρη στις ενέργειες των Σέρβων μοναχών Γεράσιμου Ραδώνια και Αντωνίου Πήγαση. Παλαιολό-

γοι και Σέρβοι κράληδες θα μεριμνήσουν νωρίς 14ο αιώνα για την οικοδομική επέκταση του συγκροτήματος, ενώ μετά την άλωση του Γένους η χριστιανή σουλτάνα Μάρα, Έλληνες και Ρουμάνοι ηγεμόνες των παραδουνάβιων χωρών πρόσφεραν ποσά για ανακαινίσεις και προσθήκες. Έρημη στα χρόνια της Επανάστασης, ανέλαβε τελικά, χάρη στις δωρεές των Ρώσων τσάρων.

ΜΟΝΗ ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑ

Η ίδρυση της μονής, που είναι αφιερωμένη στη Γέννηση του Χριστού, οφείλεται στον όσιο Σίμωνα, ασκητή στο όρος στα μέσα του 14ου αι. μ.Χ. Την ονομασία του το μοναστήρι οφείλει στον κτήτορα και στην βραχώδη περιοχή πάνω στην οποία υψώνεται το επταώροφο συγκρότημα. Ευεργεσίες και παροχές δέχθηκε ο τόπος κυρίως από τον Σέρβο κράλη Ιωάννη Ούγγλεση (1364 μ.Χ.) αλλά και από την όλη πολιτεία δραστήριων μοναχών, που κατόρθωσαν, με τα χρήματα που συγκέντρωσαν, να απαλύνουν δυσάρεστα περιστατικά (πυρκαγιές των ετών 1580, 1626 και 1891) να αποκαταστήσουν ζημιές και απώλειες. Το μοναστήρι κατέχει την δέκατη τρίτη θέση στην ιεραρχία.

ΜΟΝΗ ΣΤΑΥΡΟΝΙΚΗΤΑ

Κτίσμα προφανώς του 10ου αιώνα, από τις πρώτες που ιδρύθηκαν στα πρώτα χρόνια του οργανωμένου μοναχικού βίου στο Άθω. Η μονή χρωστάει την ονομασία της, κατά μία εκδοχή, στο συνδυασμό των ονομασιών των μοναχών Σταύρου και Νικήτα που μόναζαν προηγουμένως στο χώρο.

Το μοναστήρι θα δεινοπαθήσει κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας, τόσο που θα ισοπεδωθεί από αλλεπάλληλες καταστρεπτικές πυρκαγιές (1607–1741–1864–1874–1879). Θα αποτελέσει όμως και αντικείμενο ευεργεσιών και παντοδαπών δωρεών από μέρους πατριαρχών, δημογερόντων, ηγεμόνων της Βλαχίας κ.α. Αποφασιστικό ρόλο στην εν γένει ανακαίνιση της μονής έπαιξε ο Γρηγόριος Γηρομεριάτης (α' μισό 16ου αι. μ.Χ.).

Κατέχει τη δέκατη Πέμπτη θέση στην ιεραρχία. Στη μονή εργάστηκε ο Κρητικός ζωγράφος Θεοφάνης (1546 μ.Χ.).

ΜΟΝΗ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Δέκατο έκτο στην τάξη, το μοναστήρι ιδρύθηκε σύμφωνα με την παράδοση κατά το 10ο αιώνα μ.Χ. από τον όσιο Ξενοφώντα. Ήδη αναφέρεται σε έγγραφο του 1083 μ.Χ. Τα αποτελέσματα από τις λεηλασίες, τις πειρατικές επιδρομές, τις πυρκαγιές και τις διώξεις Φράγκων, Καταλανών και Τούρκων, προσπάθησαν να θεραπεύσουν πρώτα οι βυζαντινοί αυτοκράτορες, στη συνέχεια ηγεμόνες των παραδουνάβιων χωρών, αρχιμανδρίτες, μητροπολίτες και δραστήριοι ηγούμενοι. Η μονή τιμά τον άγιο Γεώργιο.

ΜΟΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Αφιερωμένο στη μνήμη του Αγίου Νικολάου, το μοναστήρι ιδρύθηκε κατά το 14ο αιώνα μ.Χ. (Χρόνοι Ιωάννη Παλαιολόγου 1341-1391 μ.Χ.) από τον άγιο Γρηγόριο το Νεώτερο ή από τον ομώνυμο και διδάσκαλο

του, Γρηγορίου Σιναΐτη. Κατέχει την δεκάτη εβδόμη θέση στην ιεραρχία.

Το μοναστήρι καταστρέφεται από επιδρομές και πυρκαγιές. Στους δωρητές και αναστηλωτές συγκαταλέγονται οι ηγεμόνες της Μολδαβίας, πολλοί Φαναριώτες, μητροπολίτες της Ουγγροβλαχίας, ακόμα και σουλτάνοι.

ΜΟΝΗ ΕΣΦΙΓΜΕΝΟΥ

Δέκατο όγδοο στην ιεραρχία, το μοναστήρι είναι αφιερωμένο στην Ανάληψη του Κυρίου. Επίσημα πρώτη φορά η μονή αναφέρεται σε έγγραφο του 1016 μ.Χ. Η παράδοση ωστόσο τη θέλει ίδρυμα της Πουλχερίας, αδελφή του αυτοκράτορα Θεοδοσίου Β'. Η ονομασία είτε οφείλεται σε κάποιον κτήτορα μοναχό, ζωσμένον (σχοινίω σφιγκτώ), είτε στην τοποθεσία, όπου είναι κτισμένο το μοναστήρι («ανάμεσα σε τρία βουνάκια περιωρισμένο σιμά εις τον αιγιαλόν»). Στην ακμή της μονής συνέβαλαν ο Ιωάννης Ε' Παλαιολόγος, ο κράλης της Σερβίας Στέφανος Δ', μετά την άλωση του Βυζαντίου, ο τσάρος της Ρωσίας Αλέξιος, οι μητροπολίτες Μελενίκου και Θεσσαλονίκης και οι ηγεμόνες της Μολδοβλαχίας.

ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Δέκατο ένατο στην ιεραρχία, τιμάται στο όνομα του Αγίου Παντελεήμονος του Θεσσαλονίκης. Το μοναστήρι στη σημερινή του θέση χρονολογείται από το 1765 μ.Χ. και χρωστάει την ανέγερση του στη συνδρομή του ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας Σκαρλάτο Καλλιμάχη.

Παλαιότερα βρισκόταν στον τόπο που διατηρεί ακόμη την προσωρινή «Παλιομονάστηρο» κτίσμα του 11ου αιώνα μοναχών που κατέφθασαν στο όρος από τη Ρωσία.

ΜΟΝΗ ΚΩΝΣΤΑΜΟΝΙΤΟΥ Η ΚΑΣΤΑΜΟΝΙΤΟΥ

Η παράδοση θέλει το μοναστήρι κτίσμα του 4ου αι. μ.Χ. και συγκεκριμένα του Μεγάλου Κωνσταντίνου – απ' όπου και η ονομασία – θέλει επίσης άλλη εκδοχή ως ιδρυτή κάποιον μοναχό από την Κασταμονή της Μικράς Ασίας.

Πρώτη ωστόσο, μνεία της μονής υπάρχει σε έγγραφο του 11ου αι. μ.Χ. Ευεργέτες και δωρητές πρέπει να θεωρηθούν ο Σέρβος ηγεμόνας Γεώργιος Βράγκοβιτς και η πριγκίπισσα Άννα η φιλανθρωπίνη. Επίσης αρωγός στα πάθη, που έφερε μαζί της η σκλαβιά, ήρθε με σεβαστά ποσά η Βασιλική, σύζυγος του Αλή Πασά.

Η μονή κατέχει την εικοστή θέση στην ιεραρχία.

Ο Άθως υπήρξε για τους Έλληνες η κοιτίδα των εθνικών τους παραδόσεων και το κομμάτι εκείνο της Ελλάδος, όπου διασώθηκαν για χίλια και περισσότερα χρόνια οι ελληνοχριστιανικές τους παραδόσεις, τα γράμματα και η γνήσια βυζαντινή λατρεία. Είναι η ιερή παρακαταθήκη της θεολογίας, της φιλοσοφίας, της ιστορίας, της βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης και του ανατολικού μυστικισμού, καθώς επίσης και ένα απέραντο μουσείο με πολύτιμους θησαυρούς και κειμήλια της ορθόδοξης παράδοσης.

Ο ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΣ

ΦΩΤΙΟΣ ΚΑΛΠΙΔΗΣ

(1862-1906)

Ενας Πόντιος εθνομάρτυρας του Μακεδονικού Αγώνα

Του Δημοσθένη . Β. Σεϊταρίδη

Ο Μακεδονικός αγώνας ήταν η ένοπλη αντιπαράθεση που έλαβε χώρα στις αρχές του 20ου αιώνα και διήρκεσε περίπου 4 χρόνια (1904-1908). Διεξήχθη όχι μόνο στη Μακεδονία αλλά και στη Δυτική Θράκη και Βόρεια Ήπειρο (επαρχίες τότε της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας). Ήταν έναν άγριο ακήρυχτο πόλεμο μεταξύ κυρίως Ελλήνων, Βουλγάρων και Τούρκων, και δευτερευόντως Σέρβων, Αλβανών και Ρουμάνων και ξεκίνησε από τη στιγμή που έγινε αντιληπτό πως οι ανωτέρω περιοχές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας θα ήταν η επόμενη εδαφική απώλεια του Μεγάλου Ασθενούς. Σκοπός του Μακεδονικού Κομιτάτου, το οποίο με έδρα την Αθήνα είχε αναλάβει την οργάνωση και διεύθυνση των Ελληνικών Ένοπλων Σωμάτων, σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού ήταν:

"Η άμυνα του Ελληνισμού εν Μακεδονία, Θράκη, Ήπειρω και Αλβανία κατά πάσης αποπειράς προς μείωσίν του και η επαναφορά των χωρίων ή από μιν εις τας τάξεις αυτού, όσα ακουσίως ηναγκάσθησαν να αποσχιθώσιν ημών και ακουσίως μένουσιν εις το σχίσμα".

Το 1903 είναι δύσκολη χρονιά για τον Ελληνισμό καθώς ό,τι δεν πέτυχαν οι Βούλγαροι Κομιτατζήδες με την προπαγάνδα και τις δολοπλοκίες τους, το επιχειρούν με τη βία, το τσεκούρι και τη φωτιά. Ο Μακεδονικός Αγώνας μπαίνει στη σκληρότερη και κρισιμότερη φάση του. Οι εμπρησμοί και οι δολοφονίες Ελλήνων και Πατριαρχικών είναι πια στην ημερήσια διάταξη. Και στη φάση αυτή η μόνη ίσως προστασία για τους αδύναμους κι ανυπεράσπιστους ελληνικούς πληθυσμούς είναι το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης. Το Φανάρι μέσω του κλήρου προσπαθεί όσο μπορεί κι όπως μπορεί να βοηθήσει τους κατατρεγμένους, να παρηγορήσει, να ενθαρρύνει. Το Πατριαρχείο διαβλέποντας τον κίνδυνο του αφελληνισμού πολλών και μεγάλων επαρχιών του φροντίζει και στέλνει στους επισκοπικούς θρόνους ιεράρχες νέους στην ηλικία και τολμηρούς, α-

Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Γεωργίου Κορυτσάς

ποφασισμένους για κάθε θυσία, έτοιμους για κάθε αναμέτρηση. Ένας από αυτούς ήταν ο Πόντιος Φώτιος Καλπίδης, τον οποίο το Φανάρι του ανεθεσε την «δύσκολη» εκκλησιαστική επαρχία Κορυτσάς, Πρεμετής και Μοσχόπολης, μιας περιοχής με πολύ ισχυρό Ελληνικό στοιχείο το οποίο όμως δέχεται πιέσεις από παντού: οι Αλβανοί πιέζουν τους Σαρακατσάνους και τους Ηπειρώτες, οι Ρουμάνοι τους Βλάχους, οι Βούλγαροι τους Μακεδόνες. Κάθε μέρα που περνάει η ανθελληνική προπαγάνδα και ο τρόμος ριζώνουν όλο και περισσότερο στις καρδιές των Ελλήνων οι οποίοι βλέποντας την ανικανότητα και την αδιαφορία της Ελληνικής Κυβέρνησης να τους βοηθήσει, χάνουν το κουράγιο τους. Το Φανάρι βλέποντας την κατάσταση, θα στείλει στη δυτική εσχάτη της δικαιοδοσίας του ένα από τα εκλεκτότερα τέκνα της Ανατολής, θα στείλει τον Ποντιακής καταγωγής επίσκοπο Φώτιο Καλπίδη.

Ο Φώτιος (κατά κόσμο Ηλίας), Καλπίδης γεννήθηκε στα 1862 στο ελληνικό χωριό Τσαγράκι της επαρχίας Κεράσωντας. Ήταν το έβδομο στη σειρά παι-

δί μέσα στην οικογένεια. Τα πρώτα γράμματα τα έμαθε στο σχολείο του χωριού του και λίγο αργότερα φοίτησε στο γυμνάσιο της Κερασούντας. Παρόλο που η οικογένεια του είχε τα μέσα και τους πόρους να τον στείλει για πανεπιστημιακές σπουδές και να του εξασφαλίσει μία προσοδοφόρα κοσμική επαγγελματική σταδιοδρομία, η κλίση του νεαρού Ηλία Καλπίδη ήταν στραμμένη στην ιεροσύνη. Έτσι μετά την αποφοίτησή του από την Γυμνασιακή Σχολή της Κερασούντας εγγράφεται και για τέσσερα χρόνια φοιτά στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Είναι η εποχή που το πνευματικό φυτώριο της σχολής αυτής θα δώσει ένα αξιοσέβαστο πλήθος φωτισμένων θεολόγων, που σε λίγο θα κληθούν να ντυθούν τον αρχιερατικό μανδύα και να σταλούν να ποιμάνουν σε δοκιμαζόμενες επαρχίες του Φαναρίου, που ζούσαν σαν πρόβατα κυκλωμένα από αγέλες λύκων. Απ' αυτό το εργαστήρι θα βγει κι ο Φώτιος και μάλιστα με τον τίτλο του διδάκτορα της Θεολογίας. Επιστρέφει στον Πόντο και αναλαμβάνει τη διεύθυνση των Ελληνικών σχολείων, της Κερασούντος. Εκτελεί τα καθήκοντά του με μεγάλο ζήλο, γιατί νιώθει την εργασία του όχι μονάχα σαν εκπαιδευτικό καθήκον αλλά και σαν εξόφληση χρέους προς την παιδεία της ιδιαίτερης πατρίδας του. Το εκπαιδευτικό του έργο αλλά και το ήθος του δεν περνάνε απαρατήρητα από το Φανάρι. Στα 1893 μετακα-

σκολο και μεγάλο και χωρίς ουσιαστική βοήθεια και υποστήριξη από την μητέρα Ελλάδα.

Στην επαρχία Κορυτσάς, Πρεμετής και Μοσχόπολης η τουρκική εξουσία ήταν ελάχιστα αισθητή. Η Πύλη ήταν απασχολημένη με τους Ρώσους και στην Βόρεια Ήπειρο περιοριζόταν στην άσκηση μιας κάποιως φιλής κυριαρχίας. Οι Τουρκαλβανοί αντλώντας δύναμη και θρασύτητα από το μουσουλμανισμό και τη μακρόχρονη αφοσίωσή τους στον Όθωμανό δυνάστη, έβρισκαν τον τρόπο να καρπούνται την κοσμική εξουσία σε βάρος του Ελληνισμού της περιοχής τους. Κάθε τόσο και χωρίς αφορμή ξεσπούσαν πάνω στους χριστιανούς, άρπαζαν το βιός τους, έκαιγαν τις εκκλησίες τους και ρήμαζαν τα σχολεία τους.

Παράλληλα ρουμανίζοντες και Βουλγαροί Κομιτατζήδες όργωναν τον τόπο. Εκμεταλλευόμενοι τις αυτονομιστικές τάσεις ισχυρών Αλβανών μπήδων, συνεργάζονταν μαζί τους με βασικό στόχο τη διάβρωση και την εξασθένηση του ελληνικού στοιχείου. Από επιστολή του επίτροπου του Μητροπολίτη Κορυτσάς προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη πληροφορούμαστε ότι

«... χάρις εις την σύμπραξιν των ρουμανιζόντων μετά των εργαζομένων υπέρ της αυτονομίας της Αλβανίας Αλβανών η κατάσταση απέβη αφόρητος, έντιμοι πολίται φυλακίζονται, η δε θέσις των Χριστιανών δεινούται και καταπατούνται τα προνόμια». Κι ο Νικόλαος Βλάχος στο έργο του «Το Μακεδονικόν ως φάσις του Ανατολικού Ζητήματος» σημειώνει:

«Λίαν χαρακτηριστική ένδειξις της εντάσεως των προσπαθειών των ρουμανιζόντων προς υπονόμευσιν και ανατροπήν των επιτευχθέντων εθολογικών επιτευγμάτων παρά των Ελλήνων από της ενάρξεως του αμυντικού αγώνος είναι το γεγονός, ότι διατηρουμένης, όπως και κατά τα παρελθόν της συνεργασίας μετά των αλβανιζόντων του διαμερίσματος Κορυτσάς και των βουλγαρικών συμμοριών εμφανίζονται επί του πεδίου του φυλετικού ανταγωνισμού αυτοτελείς, ρουμανικαί συμμορίες, μετά των οποίων συνέπρατον πολλάκις υπομίσθιοι Όθωμανοί, Αλβανοί και ρουμανίζοντες».

Ξέφραγο αμπέλι ήταν οι πόλεις, και τα χωριά της επαρχίας Κορυτσάς. Ο οποιοσδήποτε μπορούσε να μπει μέσα, και ν' αναπτύξει κάθε είδος προπαγάνδα και εγκληματική δράση.

Σ' όλα αυτά ο Φώτιος αντιπάσσει το φλογερό πατριωτισμό και τον ποιμαντορικό του δυναμισμό. Οι Πατριαρχικοί χριστιανοί είναι με το μέρος του και νιώθουν ασφάλεια κοντά του. Ο Γερμανός φιλόσοφος και καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Ίενας, Γκέσλορ θα γνωρίσει το Φώτιο και σε φημισμένο σύγγραμμά του θα σημειώσει πως τέτοιο ήθος και τόση αποφασιστικότητα δεν είχε συναντήσει!

Ο Φώτιος, με κέντρο της αποστολικής του δράσης την Κορυτσά, περιοδεύει από χωριό σε χωριό, φτάνει παντού. Ενθαρρύνει, παρηγορεί, δίνει ελπίδες. Στη βία αντιπάσσει την αγάπη, στα όπλα το διάλογο. Η δράση του είναι μεγάλη, αλλά η φροντίδα, για την προσωπική του ασφάλεια μηδαμινή. Μάλιστα οι άνθρωποι του περιβάλλοντος του και της Ελληνικής Κοινότητας προσπαθούν να τον κάμουν προσεκτικό. Τούς ευχαριστεί για το ενδιαφέρον τους, αλλά δεν τους ακούει: « Αν πρέπει

χες τις δικές τους. Και το έργο του δύ-

να κάμω όπως μου λέτε, τότε για ποιο λόγο μ' έστειλαν εδώ από την Πόλη;», τους λέγει με καλοσύνη και συνεχίζει τις περιοδείες του στα Ελληνικά χωριά αδιαφορώντας για τους κινδύνους, που αρχίζουν πια να γίνονται πιο φανεροί και πιο απειλητικοί. Όμως ο Φώτιος δεν το βάζει κάτω. Αγκαλιάζει τη νεολαία και δημιουργεί στην Κορυτσά το σύλλογο των νέων «Τα πάτρια». Ο σύλλογος αυτός θα αποτελέσει το σκληρότερο προμαχώνα της υπεράσπισης των δικαίων του Ελληνισμού της περιοχής και μέλη του θα διακριθούν στους ένοπλους αγώνες που θα ακολουθήσουν. Μα γρήγορα οι εχθροί του Ελληνισμού και του Πατριαρχείου θα δείξουν πως δεν είναι δυνατό ν' ανεχτούν μια τέτοια επιβλητική φυσιογνωμία.

Ο μεγαλύτερος εχθρός του ήταν ο Kosturi, βλάχικης καταγωγής, πράκτορας της ρουμανικής προπαγάνδας, συνεργάτης των Κομιτατζήδων και στενός φίλος και συνεργάτης του μισέλληνα, Τούρκου Νομάρχη της Κορυτσάς. Ο Kosturi από τη στιγμή μάλιστα, που ο Φώτιος αρνήθηκε τη χορήγηση άδειας παράνομου γάμου σ' έναν από τους γιούς του, έφαχνε να βρει την κατάλληλη ευκαιρία, για να τον εκδικηθεί.

Τον Ιούνιο του 1906 άνθρωποι του Kosturi πηγαίνουν στο Ελληνικό χωριό Πλιάσσα και καταλαμβάνουν αυθαίρετα την εκκλησία προκειμένου η λειτουργία να γίνει στα Ρουμανικά από Ρουμανίζοντα ιερέα και αρχίζουν τις βαρβαρότητες σε βάρος των κατοίκων. Μόλις ο Φώτιος πληροφορείται τα γεγονότα σπεύδει στην Πλιάσσα. Ελευθερώνει την εκκλησία και το ποίμνιο του αλλά τραυματίζεται σοβαρά από πετρα που του έριξαν οι Ρουμάνοι πράκτορες. Η Ποντιακή ψυχή του Φωτίου δεν λυγιά. Συνεχίζει να πηγαίνει σε όλα τα χωριά της επαρχίας του, να εμπυχώνει τους Έλληνες και να ενισχύει την Ελληνική νεολαία. Όμως ούτε οι εχθροί του είχαν εγκαταλείψει τα σχέδια τους.

Στις 9 Σεπτεμβρίου 1906 ο Φώτιος ξεκίνησε για το χωριό Βρατοβίτσα. Το χωριό αυτό το διεκδικούσαν οι Ρουμάνοι και οι Βούλγαροι αλλά μάταια, ο Φώτιος έγκρισε ελληνορθόδοξο ναό και με τους λόγους του κράτησε τους κατοίκους του χωριού στον Ελληνισμό και το Πατριαρχείο. Τον συνοδεύαν ο πρωθιερέας Ιωσήφ, ο διάκος και ο κλητήρας της μητρόπολης. Την άλλη μέρα θά τελούσε τα εγκαίνια του ναού του χωριού, καθώς και τη θεία λειτουργία. Τον είχαν ειδοποιήσει εκείνη τη

Άποψη της πόλης Κορυτσάς

μέρα να μην πάει στο χωριό, γιατί η ζωή του κινδύνευε, και όμως πήγε!

«Τί θα πουν οι χριστιανοί μου», απάντησε, «όταν δουν ότι ο ποιμενάρχης τους λιποτάκτησε από φόβο κι αφήνει απροστάτευτο το ποίμνιό του; Είμαι στρατιώτης της Εκκλησίας». Και για να τους καθησυχάσει δέχτηκε την πρότασή τους να ζητήσει από το Νομάρχη της Κορυτσάς (και φίλο του Kosturi) να του διαθέσει ένα μικρό ένοπλο τμήμα για την ασφάλεια του. Μα εκείνος του αρνήθηκε...

Κατά το ηλιοβασίλεμα και σ' απόσταση δρόμου ενός τέταρτου της ώρας από το χωριό είχαν σημερινή την ενέδρα τους οι δολοφόνοι. Μια ομοβροντία έριξε το Φώτιο από το άλογό του νεκρό κάτω στο έδαφος. Κανένας άλλος από τη συνοδεία δεν έπαθε τίποτε. Στόχος αποκλειστικός των δολοφόνων ήταν ο Φώτιος. Και πέτυχαν στο στόχο τους απόλυτα. Τον επίλογο του δράματος θα μάς τον δώσει, ο Νίκος Μέρτζος με τη ζωντάνια και τη συναρπαστικότητα του λόγου του.

«Και σαν να τέλειωνε πια η αποστολή του, καθώς περιέτρεχε τη ματωραμένη ύπαιθρο, ο Φώτιος δέχτηκε μια μπαταρία κατάστηθα,

Οι εχθροί του Γένους και της Όρθοδοξίας τον είχαν πετύχει επιτέλους. Έπεσε κάτω, πλημμυρισμένος στο αίμα, αλλά γέλαστος. Κοίταξε τους συντρόφους του. «Εγώ τελείωσα», είπε. Και από τα χέρια, του έπεσαν τα χαλινάρια...

...»

Αρχικά το έγκλημα αποδόθηκε στον Kosturi ο οποίος μάλιστα δολοφονήθηκε λίγο αργότερα στη Θεσσαλονίκη, καθώς τον είχε ανακαλύψει «εκτελεστικό» της Ελληνικής Κοινότητας της πόλης και τον έβγαλε από τη μέση. Αργότερα προέκυψαν στοιχεία που φανέρωναν πως οι δολοφόνοι δεν ήταν μόνο οι ρουμανίζοντες αλλά και φανατισμένοι μουσουλμάνοι Αρβανίτες.

Οι χριστιανοί της Κορυτσάς και Πρεμετής έπεσαν σε βαθύτατο πένθος κι έτρεξαν από παντού για τελευταία φορά να φιλήσουν το χέρι του αγαπημένου τους δεσπότη. Με θρήνους σπαραξικάρδιους για το μεγάλο χαμό αλλά και κατάρες για τους δολοφόνους ο εθνομάρτυρας ποιμενάρχης θάφτηκε στον περίβολο του μητροπολιτικού ναού του "Αγίου Γεωργίου. Την κηδεία έκαναν οι μητροπολίτες Γερμανός Καραβαγγέλης της Καστοριάς και Προκόπιος του Δυρραχίου. Τον επικήδειο τον ανέλαβε ο Καραβαγγέλης. Γράφει σχετικά σ' απομνημονεύματα του

«...Είπα πως δεν πρέπει ν' άπελπίζωνται, πως στη θέση του σκοτωμένου εμείς θα στείλουμε καλύτερο, κι αν τον σκοτώσουν κι αυτόν θα στείλουμε άλλον ακόμα καλύτερο.

Κι επαναλάμβανα (δείχνοντας προς την Ελλάδα) «Ούκ έκλείπει αρχών εξ Ήουδα...». Αυτή είναι η μοίρα του Ελληνικού Έθνους, νά εργάζεται με το αίμα του για την απελευθέρωσή του... Ο εν-

θουσιασμός του πριν τρομαγμένου λαού, που είχε πλημμυρίσει την εκκλησία και τον αυλόγυρο σιωπηλός και κατηφής, ήταν απερίγραπτος. Φωνές, κατάρες, ζητωκραυγές αντηχούσαν τώρα. Τόσο που άμα τελείωσα το λόγο μου ο μουτσαρίφης (νομάρχης) Κορυτσάς που ήταν τρομερά μισέλληνα ρωτούσε, με επιμονή το μουαβίνη του (βοηθό του) τί είπα στο λόγο μου. Ο μουαβίνης ήταν Έλληνας και φίλος μου. Του είπα λοιπόν πως μίλησα αρχαία ελληνικά... δεν κατάλαβε κι αυτός καλά καλά τί είπα.

Αλλά ότι μίλησα θρησκευτικά και τέτοια πράγματα...».

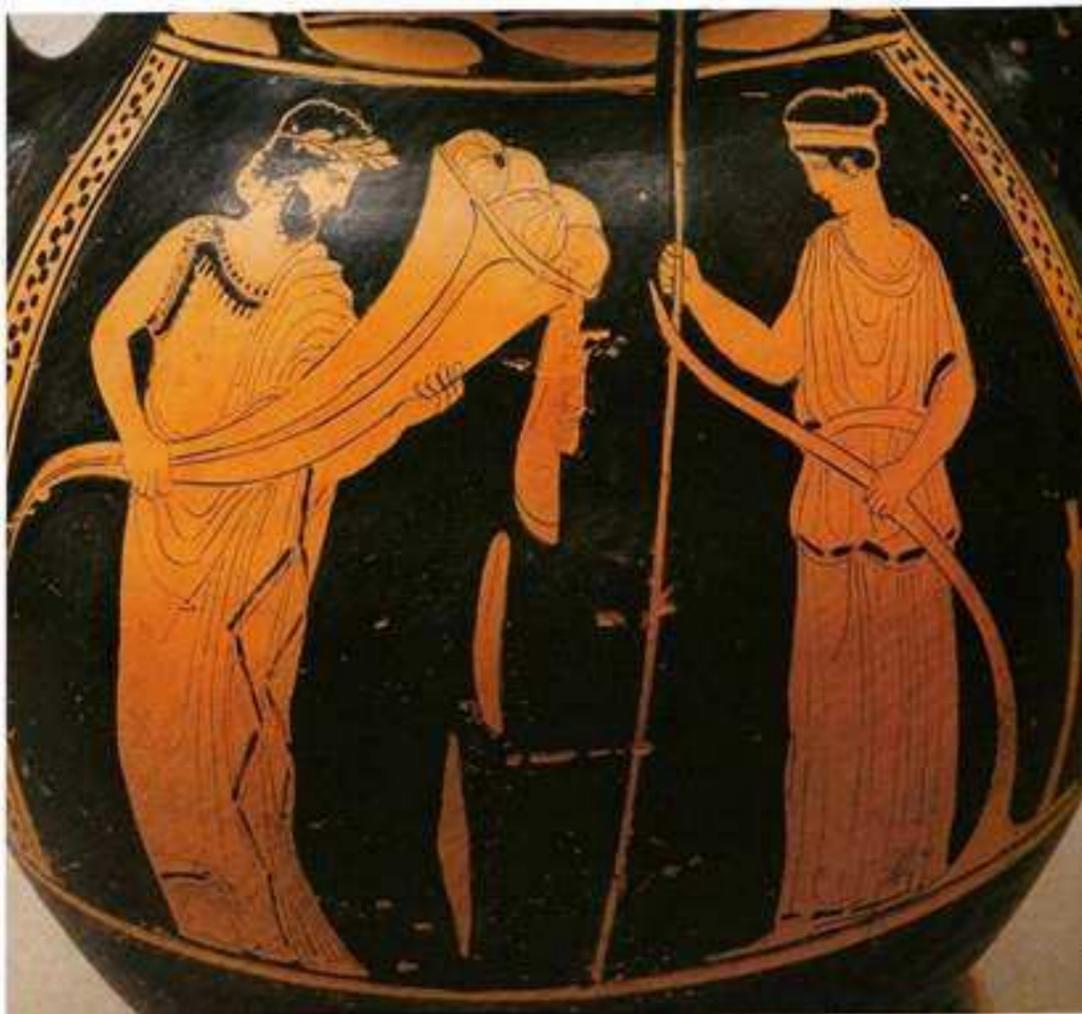
Στο πένθος πήρε μέρος ολόκληρος ο Ελληνισμός, ο ελεύθερος κι ο υπόδουλος. Παντού αναπέμφθηκαν επιμνημόσυνες δεήσεις κι εκφωνήθηκαν λόγοι.

Και πέντε μέρες μετά το θάνατο του Φωτίου ο Δράμας και κατόπι μαρτυρικός μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος σ' επιστολή του προς το Μέγα Χαρτοφύλακα του Πατριαρχείου Μανουήλ Γεδεών έγραφε τούτα, προφητεύοντας και το δικό του μέλλον:

«Έκλαυσα, έκλαυσα ως παιδίον μικρόν διά τόν οικτρόν θάνατον του αδελφού Φωτίου. Αιώνια η μνήμη του! Τίς οίδε και οποίους άλλους αδελφούς και ίσως ίσως και τόν γράφοντα αυτόν αναμένει η αυτή τύχη!».

Στην Αθήνα η είδηση της δολοφονίας του Φωτίου έφτασε λαθεμένη. Οι δημοσιογραφικοί και στρατιωτικοί κύκλοι του Μακεδονικού Κομιτάτου πληροφορήθηκαν πως ο Καραβαγγέλης κι όχι ο Φώτιος είναι το θύμα. Ο πρόεδρος του Κομιτάτου Δημήτριος Καλαποθάκης δημοσίευσε στο «Εμπρός» νεκρολογία του Καραβαγγέλη αποκαλύπτοντας πολλά από τα στοιχεία της εθνικής του δράσης. Το αποτέλεσμα, ήταν να εκδιωχτεί, με την απαίτηση των Τούρκων, ο Καραβαγγέλης από την Καστοριά κι ο Καλαποθάκης, για το σοβαρότατο λάθος του, να παραιτηθεί από τη θέση του προέδρου του Κομιτάτου.

Δεν γνωρίζω αν ο τάφος του Φωτίου σώζεται στην Κορυτσά. Κατά την επίσκεψή μου εκεί δεν μπόρεσα να τον εντοπίσω αλλά να μη ξεχνάμε ότι ακόμη και σήμερα τα στόματα των Ελλήνων της Βορείου Ηπείρου παραμένουν κλειστά και δεν εμπιστεύονται κανέναν καθώς οι διώξεις και οι διακρίσεις σε βάρος τους δεν έχουν σταματήσει.

της Ελένης Μεγαλοπούλου
πτυχιούχος Τμήματος
Ιστορίας - Αρχαιολογίας

Ο Θεός του Άδη και της βλάστησης ο Άδης - Πλούτων ρίχνει από το γεμάτο κέρασ σπόρους στο οργωμένο χωράφι. Η Δήμητρα παρακολουθεί κρατώντας το αλέτρι. Ήταν παλιά η πίστη πως για να φυτρώσει ο σπόρος της Δήμητρας έπρεπε οι γεωργοί να επικαλεσθούν τον Άδη.

ΤΑ ΤΑΦΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ 'ΟΦΙ

Αναπόφευκτο αποτέλεσμα της γέννησης του ανθρώπου και κάθε ζωντανού οργανισμού είναι ο θάνατος. Ο θάνατος θεωρούνταν κάτι αφύσικο και πίστευαν ότι ο πεθαμένος άνθρωπος απλά και μόνο «έχει μεταβεί» σε μια άλλη ύπαρξη. Όλοι οι άνθρωποι τον βλέπουν με τρόμο και αγωνία γι' αυτό η μόνη ελπίδα του ανθρώπου ανά τους αιώνες είναι η πίστη στη μεταθανάτια ζωή. Πίστευαν ότι αθάνατη είναι μόνο η ψυχή ενώ το σώμα φθείρεται.

Ο θάνατος είναι στενά συνδεδεμένος με τις θρησκευτικές παραστάσεις και τις τελετουργίες. Στην Αρχαία Ελλάδα οι θεοί θεωρούνταν αθάνατοι ενώ οι άνθρωποι θνητοί και συνεπώς καταδικασμένοι να γνωρίσουν τη φθορά, τις αρρώστιες, τα γηρατειά και βέβαια τον αναπόφευκτο θάνατο.

Τα ταφικά έθιμα ως τελετουργία μετάβασης από το στάδιο της ζωής στην κατάσταση του θανάτου κατατάσσονται σε ένα «τριμερές» σύστημα

α) στην «τελετουργία του αποχωρισμού»

β) στην περιθωριοποίηση και απομόνωση όπου ο βιολογικός θάνατος ενός ατόμου βγάζει έξω από τις φυσιολογικές κανονικές συνθήκες ζωής. Σε αυτό το στάδιο οι πενθούντες μπορούν να φορούν πολύ επίσημο ένδυμα ή να είναι αναμαλλιασμένοι και απεριποίητοι από μερικά λεπτά μέχρι κάποια χρόνια. Η ένταση του πένθους ποικίλει κατά τόπους και εποχές.

γ) στην «τελετουργία συνάθροισης» που είναι το στάδιο της επαναφοράς στην κοινωνική ομαλότητα δηλαδή οι συμμετέχοντες στο πένθος επιστρέφουν στην κοινωνική ζωή. Η οριστική αποκατάσταση της ανωμαλίας που επιφέρει ο θάνατος πραγματοποιείται με την εκταφή και τον απανενταφιασμό των οστών δηλαδή μια δεύτερη ταφή φαινόμενο και έθιμο που παρατηρείται σε όλες τις κοινωνίες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Οι ταφικές τελετουργίες ήταν το μέσο με το οποίο ηρεμούσαν τα «πνεύματα» των νεκρών και τα οδηγούσαν στον δικό τους χώρο δηλαδή στον τάφο και στον Άδη προστατεύοντας έτσι τους νεκρούς από την κακή τους επίρεια. Η νεκρική τελετουργία σε όλη την αρχαιότητα περιλάμβανε τρεις φάσεις-στάδια:

α) την πρόθεση

β) την εκφορά

γ) την ταφή

Οι Αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι ο κόσμος ήταν χωρισμέ-

νος σε τρία επίπεδα:

α) στον κόσμο του ουρανού όπου βασιλεύει ο Δίας

β) στον κόσμο της γης ή της θάλασσας όπου βασιλεύει ο Ποσειδώνας

γ) στον Κάτω Κόσμο όπου βασιλεύει ο Άδης

Ο Άδης ήταν γιος του Κρόνου και της Ρέας, αδελφός του Δία, του Ποσειδώνα και της Ήρας. Ο υποχθόνιος αυτός θεός εμπνέει αγριότητα, φρίκη και τρόμο. Ο Άδης εκτός από αμείλιχτος και στυγερός ήταν και θεός ευεργετικός τον οποίο επικαλούνται οι άνθρωποι να τους χαρίσει τα αγαθά της γής (ο Άδης ως Πλούτων) αλλά να τους δώσει ακόμα καλές συμβουλές (Εύβουλος ή Ευβουλεύς δηλαδή αυτός που δίνει καλές συμβουλές ή Κλύμενος δηλαδή ο ένδοξος, ο ξακουστός, ή Αγησίλαος δηλαδή αυτός που συγκεντρώνει τους ανθρώπους στο βασίλειό του).

Οι χθόνιες θεότητες είχαν εξελιχθεί σε θεότητες της ευφορίας. Έτσι ο Άδης εκτός από θεός που προκαλεί απόγνωση, τρόμο και φρίκη, θεωρείται συγχρόνως και θεός της γεωργικής αφθονίας έχοντας το βασίλειό του μέσα στη Γη η οποία παράγει τους δημητριακούς καρπούς. Η Γη ως βασική γεωργική πηγή των σιτηρών οδηγεί στη βεβαιότητα ότι τα δημητριακά προέρχονται από τους νεκρούς. Ο Άδης ως Πλούτων δηλαδή κάτοχος και χορηγός όλου του πλούτου της γης, ακόμα και των μετάλλων, προπάντων όμως ο φύλακας και ο δωρητής του πλούτου των δημητριακών συνδέεται με τη θεά Δήμητρα με την ευνοϊκή διάθεση και τη βοήθεια της οποίας παράγεται η καλή σοδιά.

Σύμφωνα με τα ομηρικά έπη ο Άδης ονομάζεται και Αΐδης δηλαδή Αόρατος. Με τον Άδη ως αόρατο θεό συνδέθηκε ο γνωστός μαγικός σκούφος που είχε τη δυνατότητα να κάνει αόρατο όχι μόνο τον Άδη αλλά και κάθε άλλο θεό ή ήρωα ή άνθρωπο που θα τον φορούσε. Υπήρχε η αντίληψη ότι ο Άδης κάλυπτε το κεφάλι του με την περικεφαλαία από δέρμα σκύλου όταν ήθελε να κρυφτεί για να εκπληρώσει τον «άχαρο» ρόλο του.

Το ιερό δέντρο του Άδη ήταν η «αΐγηρος» (πανήψυλη λεύκη) και η κυπάρισσος το γνωστό κυπαρίσσι που διακοσμή συμβολικά και τα σημερινά νεκροταφεία. Ως ιερό φυτό έχει το πολύτριχο, ένα φυτό με φύλλα πολύ λεπτά και μακριά που μοιάζουν με τρίχες και ως ιερό άνθος το νάρκισσο (καλλωπιστικό φυτό με ύψος ως ένα μέτρο, άφυλλο βλαστό, φύλλα παράριζα, όρθια και γραμμωτά αρωματικά άνθη σε χρώμα

λευκό, κίτρινο ή ροζ).

Συγκατοικεί με τη σύζυγό του Περσεφόνη την κόρη της Δήμητρας, σε αόρατο θρόνο ενός ανακτόρου με τεράστια «Πύλη» την οποία θα διαβούν όλοι οι θνητοί χωρίς να μπορούν να επιστρέψουν στην εδώ ζωή. Επίσης περιστοιχίζεται από τους μόνιμους συνοδούς του:

- τις Κήρες, μαύρες θεότητες και πνεύματα του θανάτου και της Εκδίκησης

- τις Μοίρες τις φονικές, οι οποίες θανατώνουν τους ανθρώπους και στέλλουν τις ψυχές τους στον Ερμή για να τους οδηγήσει μέχρι την «Πύλη» του σκοτεινού βασιλείου του Άδη.

- τη Νέμεση, η οποία εκδικείται τους αδικημένους. Η λέξη είναι παράγωγο του ρήματος νέμειν που σημαίνει απόδοση στον καθένα αυτά που οφείλουν. Ως θεά κόρη της Νύχτας απνόμε στον καθένα τη μερίδα ευτυχίας ή δυστυχίας που του αντιστοιχεί, δίνει αμοιβή ή ποινή.

- την Άτη, τη θεά της βλάβης και της παραπλάνησης.

- τις Αρπυΐες, αρπακτικές θεότητες.

- τις Ερινύες, τις ανελέητες θεότητες της κατάρτας και της εκδίκησης.

Μια άλλη θεότητα που σχετίζεται με το θάνατο είναι ο Ερμής με την ιδιότητα ως ψυχοπομπού. Ως ψυχοπομπός στον Κάτω Κόσμο εξυπηρετεί τον Πλούτωνα και την Περσεφόνη. Μεταφέρει τις ψυχές των νεκρών και συγχρόνως παρευρίσκεται στο δικαστήριο του Άδη, καθήκοντα με τα οποία απέκτησε εξαιρετική θέση ανάμεσα στους θεούς του Κάτω Κόσμου. Παρακολουθούσε τους ανθρώπους με το ενδιαφέρον του ακόμα και στον ύπνο τους αλλά και μετά το θάνατο. Έστειλε όνειρα στους θνητούς, μπορούσε και να τους απεικονίζει ή να τους ξυπνάει όποτε ήθελε.

Ένα ειδικό μέρος όπου μια μειοψηφία ευνοημένων ανθρώπων μεταφέρθηκαν από το Δια είναι τα νησιά των Μακάρων. Σε αντίθεση με τον σκοτεινό και ανήλιο Άδη, ο ήλιος λάμπει μέρα και νύχτα, χωρίς ποτέ να σκοτεινιάζει και οι κάτοικοί του ζουν μια ξέγνοιαστη παραδεισένια ζωή. Οι νήσοι των Μακάρων θεωρούνταν τα νησιά των θεών.

Βρίσκονται σε μια μακρινή χώρα και βασική προϋπόθεση της παραμονής στα νησιά των Μακάρων ήταν η «αθανασία» που χαρίζουν οι θεοί στους αγαπημένους τους ήρωες και κυρίως σε αυτούς που πολέμησαν στην Τροία ή στη Θήβα. Η χώρα αυτή δεν αποτελεί τμήμα του βασιλείου του Άδη, βρίσκεται στην επιφάνεια της γης, αλλά όχι ως τόπος διαμονής των εξουλομένων ψυχών, μιας και οι μεταφερόμενοι απ' τους θεούς κάτοικοί της δε «χωρήστηκαν από την ορατή υπόστασή τους». Οι μεταφερόμενοι στα Ηλύσια Πεδία μολονότι μοιάζουν με τους θεούς στην αιώνια χαρά που τους παραχωρείται, δεν έχουν το παραμικρό μερίδιο στην παντοδουμανία τους.

Στο σημείο αυτό προκύπτει το εξής ερώτημα: Ποιος είναι ο λόγος που ορισμένοι εκλεκτοί ήρωες έχουν τέτοια εξαιρετική εύνοια από τους αθάνατους θεούς να μεταφέρονται-ακόμη και ζωντανοί- στους θειικούς παραδείσους;

Ο λόγος αυτής της τύχης ορισμένων επώνυμων ηρώων ήταν η στενή συγγενειά τους με τους θεούς. Μόνο οι απόγονοι των θεών και των βασιλιάδων δηλαδή η αριστοκρατία είχε αυτή την εκλεκτή μοίρα να μεταφερθούν στη χώρα της αιώνιας ευτυχίας.

Η χώρα αυτή βρισκόταν στα πέρατα της γης κοντά ή πέρα απ' τον Ωκεανό όπου κυβερνήτες και δικαστές είναι ο Ροδάμανθης, ο Αιακός και ο Μίνωας. Ο Μίνωας και ο Ποδάμανθης κατά τη μυθολογία ήταν γιοι του Δία και της Ευρώπης, ενώ ο Αιακός γιος του Δία και της Αίγινας, θυγατέρας του ποταμού Ασωπού. Ο Μίνωας μνημονεύεται ως δικαστής στον Κάτω Κόσμο ενώ ο Ποδάμανθης και ο Αιακός με αρμοδιότητα να δικάζουν τους νεκρούς.

Οι πηγές αναφέρονται σε αυτούς τους

τόπους ως παράδεισο όπου επικρατεί ξέγνοιαστη ζωή, ήπιο κλίμα, ανθόσπαρτοι κάμπτοι, ποτάμια με γάλα, μέλι και κρασί. Όλα έχουν παραμυθένια ομορφιά, υπάρχει παντοτινή άνοιξη και οι κάτοικοί της ζουν στο αιώνιο λυκαυγές χωρίς να γερνούν ποτέ πέρα από την ηλικία που είχαν όταν έφτασαν εκεί.

Τα ταφικά έθιμα μας είναι γνωστά από τις σωζόμενες αναπαράστασεις και τα κείμενα από όπου άντλησα και τις πληροφορίες μου.

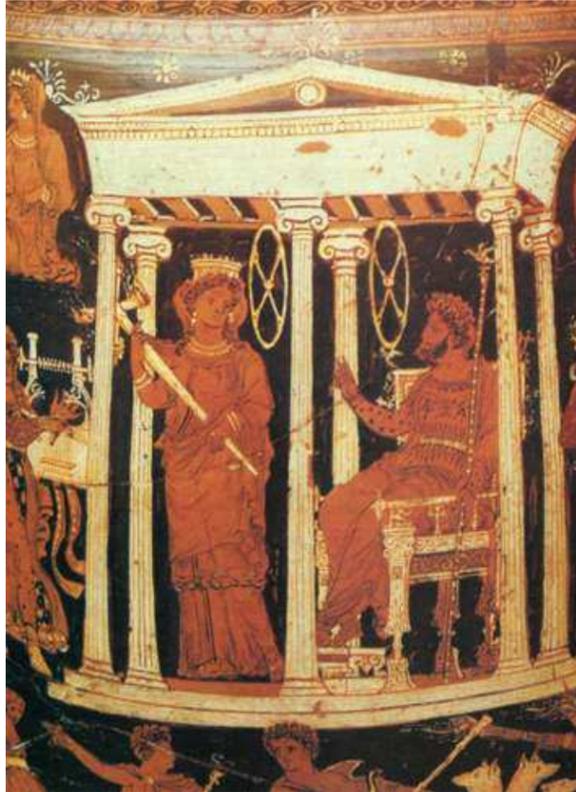
Κατ'αρχάς οι ταφές γίνονται σε νεκροταφεία που βρίσκονται σε μη κατοικήσιμες περιοχές ή συχνότερα έξω από τα τείχη της πόλης. Οι ήρωες ενταφιάζονταν εντός των τειχών των πόλεων όπως και οι παιδικές ταφές οι οποίες βρίσκονταν κοντά σε σπίτια, μιας και δεν υπήρχε ο φόβος του μιάσματος από ανθρώπους που χάνονται τόσο νέοι.

Ο ενταφιασμός του νεκρού πραγματοποιείται σε τέσσερα στάδια:

Πρώτα γινόταν ο καλλωπισμός του νεκρού, προετοιμασία που ήταν αποκλειστική ευθύνη των γυναικών της οικογένειας με την εξαίρεση ότι στον Όφι όταν ο νεκρός ήταν άντρας τον καλλωπισμό τον αναλάμβαναν μόνο άντρες. Εκτός από τις γυναίκες που ήταν στενές συγγενείς επιτρεπόταν να συμμετάσχουν στην προετοιμασία εκείνες οι γυναίκες που ήταν πάνω από 60 ετών. Αφού έκαναν το λουτρό του νεκρού τον έχριαν δηλαδή τον άλειψαν με αρωματικά έλαια, τον έ-

πλαθαν με κερί σε σχήμα σπειροειδές κάτι σαν κουλουριασμένο φίδι και το τοποθετούσαν στο στόμα του νεκρού, έθιμο το οποίο τελούσαν μόνο στην περιοχή του Όφους και των Σουρμένων.

Μετά λάμβανε χώρα η πρόθεσις, δηλαδή η έκθεση της σορού του εκλιπόντος πάνω σε μια ειδική κλίνη για μία ή δύο μέρες στον προθάλαμο του σπιτιού. Σκοπός της πρόθεσις εκτός από την ε-

Ο Άδης και η Περσεφόνη στο υπόγειο παλάτι τους

πιβεβαίωση του θανάτου, ήταν να δοθεί η δυνατότητα για το καθιερωμένο παραδοσιακό μοιρολόι, το θρήνο, και τον τελευταίο ασπασμό του νεκρού από φίλους και συγγενείς του. Τον νεκρό τον ξάπλωναν σε μια ψηλή κλίνη με παχύ στρώμα, τυλιγμένο σε ειδικό ένδυμα το σάβανο, με τα πόδια προς την κατεύθυνση της πόρτας του σπιτιού ή το δρόμο επειδή πίστευαν ότι έτσι απομακρύνονταν πιο εύκολα τα κακά πνεύματα. Με ένα προσκέφαλο ανασήκωναν το κεφάλι του νεκρού. Μερικές φορές τύλιγαν το κεφάλι του νεκρού και την κάτω σιαγό-

να με ταινίες, τις ονομαζόμενες οθόνες. Το ίδιο γινόταν και στον Όφι με ύφασμα πολύ καλής ποιότητας χασέ τον οποίο έκαιγαν με κερί για να ανοίξει τρύπα για ο κεφάλι και τα χέρια.

Γύρω και κάτω από τη νεκρική κλίνη η οποία καλυπτόταν με λινό ύφασμα πολυτελείας, τοποθετούσαν ζωγραφισμένα πλήρινα αγγεία με αρωματικές αλοιφές, καθώς και πλακούντα με μέλι τον μελιττούτα για να χρησιμεύει ως τροφή του Κερβέρου (ιδιότητα του Άδη).

Κάποιες φορές η νεκρική κλίνη στρωνόταν με άγρια ματζουράνα, σέλινο και άλλα φυτά όπως κληματίδες και φύλλα μυρτιάς ή δάφνης ή σέλινου, τα οποία θεωρούνταν ότι έδιωχναν τα κακά πνεύματα.

Σε όλη τη διάρκεια της πρόθεσις του νεκρού κυρίως οι συγγενείς αλλά και οι παρευρισκόμενες γυναίκες θρηνούσαν γοερά, στριγγλίζοντας, χτυπώντας το κεφάλι και το στήθος τους και γδέρνοντας με τα νύχια τους τα μάγουλα και τα στήθη τους, ενώ οι άντρες έδειχναν τη θλίψη και το πένθος τους ρίχνοντας στάχτη στα κεφάλια τους.

Την Τρίτη ημέρα πριν ξημερώσει για να μη μianθούν οι ακτίνες του ήλιου, γινόταν η εκφορά δηλαδή η πομπή που οδηγούσε το φέρετρο από το σπίτι του νεκρού στο νεκροταφείο. Η πομπή περνούσε σιωπηλά από δευτερεύοντες δρόμους.

Ο νεκρός πάνω στην κλίνη του εντελώς καλυμμένος εκτός από το κεφάλι, μεταφέρεται στα χέρια ή σύρεται από άμαξα με τους άντρες να προηγούνται της πομπής και τις γυναίκες να ακολουθούν. Μπροστά από όλους προχωρούσε μια γυναίκα που κρατούσε το αγγείο για τις σπονδές δηλαδή τις χοές. Οι χοές είναι συνήθως από καθαρό νερό, γάλα ή μέλι. Το υγρό χύνεται από τα ειδικά τελετουργικά σκεύη στο χώμα ή πάνω στον τύμβο και έτσι με αυτόν τον τρόπο συνάπτεται ένας δεσμός ανάμεσα στους νεκρούς και τους ζωντανούς. Πίσω από την πένθιμη πομπή πήγαιναν οι αυλητές, οι οποίοι κατά το νόμο του Σόλωνα έπρεπε να είναι δέκα. Πλήθος λαού

ακολουθούσε την πομπή αφού μια εκφορά χωρίς λαό, χωρίς πένθος και θρήνους ήταν εκφορά ντροπής.

Αντίστοιχα και στον Όφι μπροστά από την πομπή βρισκόταν κάποιος είτε άντρα είτε γυναίκα, ακόμα και παιδί, που κρατούσε το καντήλι του σπιτιού αναμμένο. Μόλις η πομπή έφτανε στα μνήματα και τοποθετούνταν ο νεκρός στον τάφο, τον περιέχονταν με κρασί.

Τέλος ακολουθούσε η ταφή. Πάνω στο φρέσκο χώμα έσπερναν διάφορους σπόρους δημητριακών της καινούριας σοδιάς ώστε να αναπαυθεί η ψυχή του νεκρού, αλλά ταυτόχρονα να εξαγιστεί και η γη. Μετά την ταφή και τις απαιτούμενες προσφορές οι πενθούντες επέστρεφαν στο σπίτι του νεκρού για να εξαγισθούν από το μίσημα του θανάτου με νερό φερμένο από εξωτερική πηγή, το οποίο βρισκόταν σε ένα ειδικό αγγείο έξω από την πόρτα του σπιτιού. Μετά το τέλος της ταφής λάμβανε χώρα το περιδαιπνο ή νεκρόδειπνο δηλαδή το γεύμα προς τιμήν του νεκρού αρχικά πάνω ή γύρω από τον τάφο και αργότερα στο σπίτι. Οι πενθούντες συγκεντρώνονταν στο σπίτι για να μιλήσουν για το νεκρό και να παρηγορηθούν τους στενούς συγγενείς.

Κατά τον ίδιο τρόπο στον Όφι, αφού γύριζαν στο σπίτι μετά την ταφή είχαν ένα δοχείο με νερό το οποίο έσπασαν στην είσοδο. Επίσης, είχαν ένα πιατάκι κόλλυβο το οποίο διάβαζε ο παππάς και στη συνέχεια έστρωναν τραπέζι και εύχονταν Καλό Παράδεισο για το νεκρό.

Επιπροσθέτως, ένα ταφικό έθιμο που διατηρείται ακόμη και μέχρι σήμερα είναι τα λεγόμενα «πανέρια» κατά τον Ηλία Χατζηιωαννίδη και Πολυχρόνη Πολυχρονίδη. Στον Όφι πραγματοποιούνταν την β' ημέρα του Πάσχα ενώ στις μέρες μας τελείται την Κυριακή του Θωμά. Το τελετουργικό αυτό θεωρείται εκδήλωση χαράς που σημαδεύει την πίστη μας στην Ανάσταση και στην αθανασία της ψυχής. Μετά τη λειτουργία όσοι έχουν νεκρούς ετοιμάζουν το πανέρι το οποίο περιέχει αυγά, τσουρέκια ή και γλυκίσματα και πηγαίνουν στα μνήματα όπου ο ιερέας διαβάζει σε κάθε μνήμα το πανέρι. Τα τσουρέκια διανέμονται στους παρευρισκόμενους ή μαζεύονται για να δοθούν στους φτωχούς.

ΙΣΙΟΛΕΞΟ ΝΟ 9

- 1) α) Το ποτάμι φουσκώνει, β) Ξύλινο σκεύος φαγητού.
- 2) Η όμορφη κοπέλα, στα ποντιακά.
- 3) α) Τρίποδας σιδερένιος στο τζάκι, β) Η ημέρα Πέμπτη.
- 4) Μουρμουρίζω χωρίς να ακούγομαι (ρήμα).
- 5) α) Πέτρα που πάνω της ψήνουνε ζυμαρικά, β) Η ποδιά.
- 6) α) Τα φρέσκα φασολάκια, β) Ληστεύω ξένη γη (ρήμα).
- 7) α) Αλμυρίζω γαύρο (ρήμα), β) Καλαμποκίσιο ψωμί χωρίς προζύμι.
- 8) α) Χιονίζει χοντρές νιφάδες, β) Το τρυπητήρι του τσαγκάρη.
- 9) α) Ειρωνεύομαι, κοροϊδεύω (ρήμα), β) Καπάκι για σκεύη.
- 10) α) Καβαλώ άλογο ή γάιδαρο (ρήμα), β) Το εργαλείο για γνέσιμο.
- 11) α) Ύποπτο πονηρό σπίτι, β) Παλιό αυγό στην φωλιά για τις κότες.
- 12) α) Το ανθρώπινο πόδι, ή του ζώου, β) Διατάζω για κάτι (ρήμα).

Η λύση του προηγούμενου ισιόλεξου Νο 8.

- 1)α)Σαρμάδες β)Σαφ, 2)α)Σαμσών β)Σατς, 3)Σιασιουρεύω, 4)α)Σαεύω β)Σαχάν, 5)α)Σερ β)Σέφτελος, 6)Σερολέγενο, 7)α)Σιμίζω β)Σινή, 8)α)Σκεπάρ β)Σκόνω, 9)α)Σιουρίζω β)Σιτ, 10)α)Σοκέω β)Σοέβω, 11)α)Σταλί β)Στέας, 12)α) Στέβος β) Στύπα.

Τερζίδης Αριστείδης ο Δίκαιος

1	Π					Π							
2	Π							Α					
3	Π							Π					
4	Π				Ο								
5	Π					Π							
6	Π					Α		Π					
7	Π							Π					
8	Π												
9	Π							Π					
10	Π							Π					
11	Π							Π					
12	Π					Π							

Από το άρμπουμ της Τιαγιάς

Ταξίδι στο χρόνο μέσα από το πλούσιο φωτογραφικό αρχείο του συλλόγου μας.

Συνάντηση Οφιτών και γλέντι στην πλατεία του χωριού. Διακρίνονται στο μέσον με την λύρα ο Αθανασιάδης Αντώνιος, δεξιά του καθιστός ο Εφραιμίδης Σταύρος και δίπλα του ο Σείταριδης Παναγιώτης του Χρήστου. Καθιστοί: ο Ανδρέας Αλχαζίδης, με το χάρτινο καπέλα (χωνί) ο Αδαμίδης Βασίλειος του Κωνσταντίνου, δίπλα του ο Αλχαζίδης Νικόλαος (Καρακάσιος) και μπροστά ο Αβραμίδης Παναγιώτης. Διακρίνονται επίσης ο Εφραιμίδης Νικόλαος, ο Λυκίδης Σταύρος και ο Σταύρος Σείταριδης.

Από την κλάση του 1947 υποψήφιοι στρατιώτες: Όρθιοι από αριστερά: Αδαμίδης Γεώργιος - Κοκκινίδης Αναστάσιος - Χαριτόπουλος Κωνσταντίνος του Χ. - Χατζηιωαννίδης Δημοσθένης. Καθιστοί από αριστερά: Αβραμίδης Αναστάσιος - Αμοιρίδης Αμοιράς - Μαυρόπουλος Σταύρος και Λυκίδης Αναστάσιος.

Γάμος Βασίλη Γεωργιάδη (Πλαστήρα). Διακρίνονται: λύρα Ιωαννίδης Ιωάννης και δίπλα του ο Γεωργιάδης Νικόλαος. Στο ακορντεόν ο Αδαμίδης Κωνσταντίνος - ο Γεωργιάδης Χρήστος του Πέτρου δίπλα στο γαμπρό και δίπλα στη νύφη η Γεωργιάδου Άννα. Καθιστοί Ιωακείμ Ζανέτας και Σπανίδης Στυλιανός, γυρισμένοι με την πλάτη ο Σπανίδης Ευάγγελος

Γλέντι στο χωριό. Διακρίνονται καθιστοί: Σπανίδης Ευάγγελος - λύρα Νίκος Χαραλαμπίδης - ακορντεόν Χρήστος Σείταριδης.

Αρχείο :
Φωτό 1
Νικολάου Αλχαζίδη
Φωτό 2
Ελένης Παπαδοπούλου
Φωτό 3-4
Γεωργία Σπανίδου

ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ

Οι συνταγές που μας αρέσουν

Επιμέλεια : Τερζίδου Θεοφανή

ΠΙΣΙΑ

ΥΛΙΚΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΖΥΜΗ

2-3 κουταλιές της σούπας λάδι

2 κούπες νερό

Λίγο αλάτι

Μισό μπέικιν

1 φακελάκι ξηρή μαγιά (ή από το καλούπι μαγιά περίπου το 1/20)

ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΜΙΣΗ

500 - 600γρ μυζήθρα και τυρί (μαζί)

2 αυγά

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Αφού ζυμώσουμε το ζυμάρι, το αφήνουμε να ξεκουραστεί για κανένα μισάωρο σε ζεστό δωμάτιο. Αφού φουσκώσει το ζυμάρι, το κόβουμε σε μικρές μπαλίτσες (περίπου σαράντα). Το ανοίγουμε λίγο με τα χέρια μας και βάζουμε από τη γέμιση περίπου 1 κουταλιά της σούπας και ύστερα το διπλώνεις. Τα πιάτα τα τηγανίζεις μέχρι να ψηθούν και να πάρουν ένα ωραίο χρυσοκόκκινο χρώμα.

ΜΟΥΧΛΑΜΑΣ

ΥΛΙΚΑ

3 κουταλιές σούπας αλεύρι

5 κουταλιές σούπας μυζήθρα

Νερό όσο σηκώνει (περίπου μισή κούπα)

Βούτυρο

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Λιώνουμε το βούτυρο στο τηγάνι. Ανακατεύουμε το αλεύρι με το μυζή σε ένα πιάτο και ύστερα το ρίχνεις στο τηγάνι. Προσθέτεις το νερό. Αμα στο βράσιμο σηκώνει νερό προσθέτουμε λίγο ακόμα. Βράσιμο για 15-20 λεπτά. Στο τέλος το αφήνουμε να σιγοβράσει για να δημιουργηθεί η τσούχνα (κόρα).

